

**R. Patris, Francisci Svarez, E Societate Iesv,
Metaphysicarvm Disputationvm, In Qvibvs Et Vniversa
Natvralis Theologia Ordinate Traditvr, Et Qvæstiones Ad
omnes duodecim Aristotelis Libros ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ ; [Coloniæ Agrippinæ], 1630

Disp. LI. De Vbi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94179](#)

positis aliis quæ de numero & distinctione prædicamentorum, & de constitutione huius prædicamenti dicta sunt.

XXV. Atque ex his facile expediuntur cætera, quæ de prædicamento desiderari possunt. Nimirum quæ genera, vel species habeat hoc n. patet ex iis, quæ de distinctione durationum dicta sunt. Item in quo sit subiecto, & quam denominationem vel effectum ei tribuat, & alia similia, quæ inter disputandum de durationibus tacta sunt. De proprietatibus vero huius prædicamenti nihil addendum occurrit. Solèt quidem prædicamento Quando attribui illæ duæ proprietates negatiæ, quæ sunt non habere contrarium & non suscipere magis & minus, quæ sunt veræ intellectus de propria contrarietate, & immediata ac per se, & de magis & minus secundum intentionem, nam secundum extensionem clarum est, tempus, & consequenter etiam Quando, recipere magis & minus: sic enim vere dicitur vna res magis durare, quam alia, & inter præteritum & futurum est quædam repugnantia, sed non propria contrarietas, sed magis potest ad contradictionem accedere. Hæ igitur proprietates etiam possunt durationi in communione attribui: neq; occurunt alia, quæ illi vt sic conueniant. Diversis autem durationibus varie proprietates attribui possunt, vt esse indivisibilem, vel diuisibilem, simplicem vel compositam, iuxta ea, quæ de distinctione durationum tradita sunt.

DISPUTATIO LI.

De Vbi.

Dicitur accidentia omnino intrinseca continentur Vbi aut locutio proxime conuenire substantiæ vel quibuscumque rebus existentibus: vnde etiam à Philosophia moralibus numerantur circumstantia Vbi inter eas quæ humanæ actibus accidere solent, sicut numeratur etiam quædo & alia similia. Post aliorum ergo prædicamentorum considerationem, conuenienter ordine sequitur hæc disputatio de Vbi, in qua non erit necessarium inquirere a sit, quia nihil est notius, sed tria sunt quæ difficultatem præceptum habent: quid nimirum Vbi sit, & quomodo ad locum comparetur, & quibus rebus propriæ conuenient hoc Vbi prædicamentale, de quo agimus: ex quo etiam constabit quotuplex sit, & consequenter quomodo prædicamentum hoc sit coordinandum, at tandem, quæ proprietates illi attribui possint.

SECTIO I.

An Vbi sit aliquid extrinsecum, vel intrinsecum corpori, quod alicubi esse dicitur, & quidnam illud sit.

Vñus Vbi non limitetur ad solas res quantas & corporeas, vt infra dicam, tamen quia res corporales notiores nobis sunt in eis rationem eius explicabimus, quam postea facile erit per proportionem seu abstractionem ad res alias applicare. Quia vero in omni prædicamento accidentia possunt considerari, scilicet abstractum, quod se habet ut forma & subiectum quod tali forma afficitur, & concretum seu compositum inde resultat. ut essentia huius prædicamenti exacte cognoscatur, hæc omnia explicanda erunt. Et quod ad subiectum spectat, quoniam iam suppossumus locuturos nos de rebus corporeis, constat subiectum ipsius Vbi, esse ipsum corpus quantum, quod alicubi esse dicitur: explicandum ergo est, quid sit illud abstractum, & forma seu qualis forma, à quo corpus dicitur hic vel

illuc esse, & quomodo ad subiectum ipsum comparetur, & ab illo distinguatur: & ideo facile contabit quale sit concretum, quod ex his coalescit.

Prima sententia refertur.

IN hac ergo re tres, vel potius quatuor inuenio sententias. Prima est, Vbi esse formam quandam extrinsecam, & extrinsecæ denominantem rem quæ alicubi esse dicitur, nimirum superficiem ultimam corporis continentem, quæ fundari potest primo, quia est alienum nihil aliud est quam esse in aliquo loco, ergo forma huius prædicamenti, quia res vibratur (licet sic loqui ad rem declarandam) non est nisi locus quo circumscribitur vel continetur, sed locus est superficies ultimæ corporis continentis immobilitate Philosopho lib. 4. Phys. à principiis ergo formaliter Vbi est locus: ergo huiusmodi Vbi est quod extrinsecum, & extrinsecæ denominans, nam locus seu superficies continens, extrinsecum quid est, & extrinsecæ denominans locatum.

Secundo, quia esse in loco continentem, aliquid prædicatum reale est & accidentale: ergo pertinet ad aliquid prædicamentum accidentis, sed non pertinet ad prædicamentum quantitatis, vt supradictum est: ergo pertinet ad præsens prædicamentum, quia non est aliud ad quod spectet: ergo forma huius prædicamenti non est nisi locus extrinsecus, locari autem, & esse alicubi, idem erit: & consequenter effigies formalis huius prædicamenti solum in denominatione seu adiacentia extrinsecæ consistit.

Tertio, nam eadem attributa vel differentiæ attribuuntur loco, & Vbi, vt v.g. sursum aut deorsum: hec namq; sunt differentiaz loci teste Arist. 4. Phy. tex. 27. si autem quæratur Vbi est res, recte responderet esse sursum vel deorsum: ergo etiam sunt haec differentiaz ipsius Vbi, ergo signum est esse idem Vbi, quantum ad formale & abstractum (sic enim loquimur) quod locus. Vnde fauor huius sententie D. Tho. quatenus in 2. Metaphys. generatim doceat omnia ultima prædicamenta esse extrinsecæ denominantia: quod non nulli sequuntur. Et specialiter, par. quæst. 110. art. 3, ait, Mobile secundum locum non est potentia ad aliquid extrinsecum, in quantum huiusmodi, sed solum ad aliquid extrinsecum, scilicet, ad locum. Idem se habet q. de Potent. art. 3. & 2. con. gent. c. 13. expresse dicit, Aliquando denominatur aliquid ab eo quod est extra ipsum vt a loco dicitur esse aliquid alicubi: ergo cum per motum localiter acquiratur, & amittatur ipsum Vbi, aperientur D. Th. formam ipsius Vbi esse locum extrinsecum.

Secunda sententia refertur, & difficultas eius ostenditur.

Secunda sententia est, Vbi non esse ipsam formam extrinsecam, seu superficiem ultimam continentem, sed esse quipiam intrinsecum, passiuæ reliquum in locato ex circumscriptione loci. Vnde iuxta hanc sententiam quamvis Vbi non constituitur formaliter per formam extrinsecam, requirit tamen illa, quasi radicem vel fundamentum eius, nimirum ut exadiacentia eius vbicatio (non enim habemus aliud abstractum nomen) consurgat. Hæc est sententia Gilberti Porret. in suo opus. de sex principiis, Vbi sic definit, Vbi est Circumscrip̄io corporis ex circumscriptione loci proueniens: vnde inferius colligit non esse idem locum quod Vbi, nam locus (ait) in corpore continuatur. Vbi vero in corpore quod ambitur. Et hanc sententiam sequuntur Soto, & alii moderni: imo & Sotus loco statim citando. Et omnes qui tenent locum esse de prædicamento quantitatis, consequenter negabunt esse formam huius prædicamenti, atq; ita non poterunt constitutere hoc prædicamentum in aliqua denominatione extrinsecæ, quia præter locum extrinsecum, nihil singi potest à quo sumatur. Quod

Quod si ab auctoribus huius sententiae queratur, quidnam sit illud intrinsecum, quod relinquitur ex circumscriptione extrinseci loci; quidam respondet esse relationem quandam corporis, contenti ad locum continentem, quam explicamus per hanc denominationem, scilicet, esse contentum in loco, nam esse alicubi nihil aliud esse videtur, quam aliquo loco contineri. Et haec opinio tribuitur Soto, qui in vniuersitate ait haec sex ultima prædicamenta esse relations extrinsecus aduentientis. Quodlibet autem ait locum esse relationem continentis, unde est conuerso rationem huius prædicamenti videtur constitvere in passiva relatione contenti ad continens: quod etiam sentit Antonius And. in lib. de sex principiis. Sed de hac sententia in communione iam supra dictum est. Et quidem si in præsenti configuratur aliqua relatio realis locati ad locum, illa est prædicamentalis, sicut relatio propinquitatis & distantiae, & alia relationes contactus, vel unionis, nam quæ habet totum suum esse ad aliud, & quæ confurgit, positivum proximo fundamento & termino, ut ex dicendis constabit. Item, alias relatio continentis, quæ est in loco, est extrinsecus aduentiens: ergo constitueret distinctum prædicamentum, sicut relatio actionis vel passionis, iuxta eorum sententiam.

VII. Alii, ut Soto, solum dicunt, Vbi non esse relationem nec locum, sed contineri in tali loco. Sed hoc nihil explicat, tum quia contineri in loco solum est de nominatio extrinsecas, vel si est aliud, explicetur quid sit: quia denominatio, qualiscumque sit, est à loco, ut a forma denominante: denominatio autem sumpta à forma, ad illud prædicamentum reducitur, ad quod ipsa forma, nam forma & effectus formalis eiusdem prædicamenti sunt. Addit vero Soto, Vbi præterea includere tale esse in loco, quod explicari non potest sine relatione distantiae ad centrum, vel polos mundi. Tamen neq; ipse declarat quid illud sit nec declarasset, dicere posset, esse aliquid reliquum ex circumscriptione extrinseci loci, ut ex sequentiibus intelligetur.

Aliter ergo Albert. Mag. lib. de sex principiis tract. 3.c. 1. dicit in primis, circumscribi esse figurari quod continetur ad figuram, continentis. Deinde distinguit triplice circumscriptionem: prima est corporis continentis, quam dicit esse actionem quandam: secunda est circumscriptionis corporis contenti, quæ est passio: tercia est commensuratio locati ad locum, quam dicit procedere ex duabus primis: & hanc dicit esse Vbi, secundum quod est speciale prædicamentum, tum, quia ad nullum aliud prædicamentum pertinet. Atque ita concludit Vbi esse circumscriptionem non immediate provenientem à loco, sed ex circumscriptione passiva loci. Verum haec explicatio obscurior est quam res ipsa. Et primo quantum ad id quod supponit, ut res circumscribatur à loco extrinseco, non oportet, ut ab eo figuretur, nam interdum ita fit sepius vero è contrario, quia res omnes solidæ, quæ sunt in aere, vel aqua, & vel in alio simili corpore fluido, aut facile diuisibili, potius conferunt figuram ipsi loco: aliquando vero neutrum figurat aliud, ut patet in celis, & in quibusunque rebus solidis. Ad circumscriptionem ergo necessarium est, ut corpus continens & contentum habeant proportionatam figuram: haec vero interdum supponitur, interdum causatur in altero corpore, ex contractu alterius solidioris, siue sit locus, siue locatum. Deinde circumscriptionis activa & passiva non sunt propriæ actio & passio, sed potius se habent tanquam informatio extrinseca qualis activa & passiva. Denique cōmensuratio illa nihil appetet quod esse possit, præter relationem equalitatis, aut mensurae: haec autem non potest constitueri speciale prædicamentum, ut ex dictis constat. Haec ergo tota sententia difficultate potest explicari.

Tertia opinio quod Vbi sit spatium, tractatur & impugnatur.

IX.

Tertia opinio est, Vbi nullo modo esse superficiem continentem, aut aliquid ex illa relatum, sed esse spatium illud, quod ipso corpore repletur, quod alicubi esse dicitur. Ut, verbi gratia, in vase intelligimus esse quoddam spatium interiectum inter latera vas & comprehensum ac circundatum ultima superficie sonuexa vas, quod spatium vacuum esset, si aqua velatio simili corpore non repleretur. Hoc ergo spatium dicit haec sententia esse ipsum Vbi. Quæ fuit vetus sententia Philosopherum ante Aristotelem, quam post ipsum eriamus aliqui secuti sunt. Ut late refert Simplicius 4. Phys. ad c. 5. in Pigrificatione de loco & Aucten. 2. sufficien. c. 6. imo & philoponus 4. Phys. sic illam sequi videtur. Fundamentum sumi potest primo ex impugnatione aliarum opinionum, quia Vbi non requirit extrinsecum corpus circumstante, ut patet in ultima sphæra caelesti. Deinde, quia Vbi, ut ipsum nomen præ se fert, est id in quo primo recipitur corpus, quod alicubi esse dicitur: hoc autem non est, nisi illud spatium. Quod patet primo, quia illud spatium est, quod proxime & immediate ipso corpore repletur: ergo etiam corpus in illo proxime recipitur. Secundo, quia in toto illo spatio recipitur totum corpus, & in parte spatiis pars corporis, & intime partes corporis recipiuntur in interioribus partibus spatiis, & ita reliqua omnes cum proportione. Tertio, quia ex hoc immediate habet corpus quod sit hic potius quam alibi, & non ex corpore circumstante, nam licet hoc varietur circa corpus alicubi existens ipsum corpus circumdataum in eodem Vbi semper manet.

Sed statim occurrit inquirendum in hac sententia quid sit hoc spatium: in quo explicando mira hallucinati sunt auctores eius. Quidam dixerunt, referente Simplicio, illud spatium esse corpus indivisiabile, & immateriale: in quibus verbis apparet repugnancia, sed forte intelligebatur esse indivisiabile, non quia caret partibus, sed quia disiungi non possunt: immateriale vero vocabant, quia est penetrabile cum quilibet corpore: & similes dicebant esse immobile, quia a ratione huius spatii est, ut non sit in loco, nec moveatur loco, alias quærendum esset aliud spatium eius. Sed haec sententia non solum repugnat rationi, sed etiam videtur esse contra fidem, nam oportet dicere hoc spatium esse æternum, immo & increatum, quia non potest esse infinitum spatium aptum repleti corporibus, & quia alias tale corpus si esset creatum posset annihilari, & tunc etiam intelligetur ibi relinquiri spatium vacuum. Præterea in tali corpore necessario essent tres dimensiones reales, ergo & quantitas esset: impenerabile cum aliis corporibus: ergo non posset esse Vbi receptuum aliorum, ut iam dicemus.

Fuit ergo alia veteris opinio, hoc spatium esse quantitatem solam, habentem suas dimensiones vnde diffusas. Quam sententiam ex professo impugnat Aristoteles in 4. Phys. & est per se incredibilis: tum quia non possunt esse dimensiones quantitatibus natura sua per se separari ab omni substantia, tum etiam, quia cum corpora, quæ constituantur in loco habeant suas proprias dimensiones, non possunt simul esse penetrabile cum tali spacio, ut constat ex superiori dictis de quantitate. Hic etiam habet locum argumentum sumptum ex principio fidei, quia vel illa quantitas est increata aut æterna, & hoc est contra fidem, aut est certa simul cum aliis rebus, & sic præintelligi potest spatium in quo illa creata est, quodq; vacuum manere posset, si Deus illam annihilareret, & ita est impertinens illa quantitas.

Alii ergo probabilius dicunt illud spatium prout intelligitur distinctum a corporibus repletibus il-

II.

X.

XI.

XII.

Iud non esse aliquid reale positionem, sed esse vacuitatem quandam ex se invenientem carentiam corporis cum aptitudine ut illa repleatur: & hoc spatium si declaratum, dicunt esse id vbi corpus recipitur, & ut sic constitueretur praedicamentum Vbi, vel esse proprium locum corporum. Quant opinionem probabilem censet Tocetus 4. Phys. q. 3. & non posse demonstrative impugnari. Sed nihilominus sufficenter videtur posse conuincere illud spatium prout distinctum à corpore continet & contento, reuera esse nihil, quia neque est substantia, neque accidentia, neque aliquid creatum aut temporale, sed aternum. Et licet intelligatur per modum capacitas, non tamen est capacitas realis & passiva, sed ex parte eius est sola non repugnantia, & potius ex parte corporum intelligitur aptitudo quedam ad occupandum tale spatium. Ergo non potest illud spatium esse forma huius predicationis, neq; omnius alicuius praedicamenti realis. Primo, quia non est forma realis. Secundo, quia secundum se ad summum concipiatur per modum cuiusdam priuationis; hoc autem praedicamentum non constitutur priuatione, nam esse hic vel alibi non est priuationum quid. Tertio, quia si fingamus diuina virtute fieri vacuum spatium huius aulae, illud inane interiectum inter parietes in nullo praedicamento esse quia nihil esset: ergo quando illud inane repletur corpore, non potest pertinere ad praedicamentum reale tanquam forma dans aliquod esse tali corpori.

Quarta sententia verisimilior.

XIII.

Est ergo quarta sententia, quae affirmat, id quod est formale in praedicamento Vbi, esse quandam modum realem & intrinsecum illi rei, quae alicubi esse dicitur, à quo habet talis res, quod sit hic vel illuc. Qui modus per se non perdet à corpore circumscribente, neque ab aliquo alio extrinseco, sed solum materialiter à corpore quod alicubi est, effectiū autem ab ea causa, quae tale corpus ibi constituit vel conservat. Unde fit, ut talis modus non ponatur esse mera relatio praedicentalis, quia nullum habet realem terminum, quem respiciat, aut à quo pendaat, sed esse quid absolutum quanum a nobis non possit explicari, nisi per modum fundamenti aliquorum relationum distantiarum, vel propinquitatis: & ideo datur esse relativum secundum dici. Et probabile etiam est includere transcendentalē habitudinem ad tale spaciū; nam transcendentalis habitudo non semper postulat positivum terminum realem. Denique hic modus in re ipsa distinctus ponitur à subiecto, quia potest subiectum sine illo manere, & illum de novo acquirere, & ideo necessaria est saltus distinctionis modalis, non vero ponitur maior, quia, non est viva ratio, quae maiorem distinctionem indicet: & alioqui intelligi non potest talis modus sine aliquo subiecto quod alicubi sit. Atque haec sententia videtur mihi proxime ad veritatem accedere: ut tamen res tota comprehendatur, paulatim explicanda est.

Prima assertio.

XIV.
In quolibet
corpo est
modus qui
accidentibus corporis, à quo modo essendi forma-

Dico ergo primo, esse in qualibet corpore proprium quandam modum intrinsecum ex parte corporis, tuta rei distinctum à substantia, quantitate, & alijs modis qui accidentibus corporis, à quo modo essendi formam ab ipsius distinguitur. Hunc vnumquodque corpus esse praesens lociter alicubi, seu ibi, vbi esse dicitur. Probatur, quia cum corpus dicitur esse hic vel illuc, hic vocibus significatur aliquid reale conueniens tali corpori, tum quia à parte rei id est verum sine vila mentis fictione, tum etiam, quia illud potest acquiri & amittiri per mutationem realem: motus enim localis, realis mutationis est, & tamen per illum non admittitur nec acquiritur, nisi esse hic vel illuc; tum etiam, quia hoc-

psum esse hic vel illuc, est conditio necessaria ad actiones reales, vel passiones, & censetur esse fundementum relationum realium.

Rursus hoc ipsum reale quod his vocibus subest, est hic vel illuc, non est aliquid mere extrinsecum illi corpori, quod hic vel ibi esse dicitur; neque in sola denominatione extrinseca constitere potest. Quod patet, primo, quia per mutationem solus denominationis extrinseca non mutatur res realiter, nam etiam in Deo variatur denominatio intrinseca qua dicitur esse in hac vel illa creatura, & tamen non propterea Deus mutatur, sed corpus si nunc sit hic, & postea alibi, intrinsece & realiter mutatur: ergo non variatur in illa sola denominatio extrinseca, sed a liquid intrinsece in ipso existens: illud ergo significari dicimus illis vocibus, esse hic vel illuc. Secundo, quia si esset aliquid extrinsecum maxime efficiens circumdans, seu superficies eius ultima, sed hoc non: ergo. Probatur minor, quia licet varietur corpus circumdans, nihilominus corpus ibidem manet vbi antea erat, nec per illam variationem corpori, aut superficie, circumdantem, mutatur realiter corpus circumdatum, vt patet de arbore aut faxo existente in flumine. Et è conuerso res quae erat hic, alibi constituitur, etiam si eadem superficie evulsa corporis circumstantis circumscrivatur, vt patet in homine, qui in nau defertur: ergo illud in quo intrinseca constituit esse hic vel alibi, non est sola illa denominatio extrinseca proueniens à corpore circumscribente. Nam si mutatur circumscriptio, & manet idem esse hic: ergo aliquid aliud est hoc, est hic, quae extrinseca circumscriptio, nam si esset idem, non posset unum amitti, & aliud retineri vt ex principiis positis de distinctionibus rerum in disput. 7. collat. Relinquitur ergo hunc modum esse intrinsecum corpori alicubi existenti, id est, in ipso existentem, & efficientem illud per veram unionem, vel identitatem cum illo.

Ex quo etiam facile probatur hunc modum esse distinctum ex natura rei à subiecto, quantitate & certis accidentibus eius, quia hic modus potest acquiri & perdi nulla alia mutatione facta in subiecto, neq; in quantitate, aut certis qualitatibus eius. Nā per mutationem localis acquiritur hic modus, & amittitur alius eiusdem ordinis, non facta a mutatione in aliqua alia re per se loquendo: ergo ex eodem signo recte concluditur distinctionis ex natura rei, saltem modalis: impossibile est enim intelligere, mutationem realem in aliquo fieri, quin per eas aliquid realis acquirat, si sit mutationis motus, vel emitat, si sit priuationis: mutationis autem localis, quia in corporibus semper est ex uno termino positivo in alium, utrumque necessario includit: id autem, quod de novo & realiter acquiritur mobilis, non potest non esse saltem modaliter distinctum ab iis, quae antea habebat.

Quod vero formalis effectus huius presentis seu modi sit constitueri suum subiectum hic vel illuc, facile etiam probatur ex dictis, quia quamvis res conservat in se hunc modum presentis, semper ibidem manet, vbi prius erat, etiam si vel alia mutantur circa ipsam, vt declaratum est exemplo arboris existentis in flumine, vel ipsum in aliis accidentibus mutetur, vt in calore, aut colore & similibus. Ecce conuerso mutato hoc modo presentis definit res subiecta, vbi antea erat, etiam si nulla alia mutatione fiat, nec in inhaerentibus, nec in adjacentibus rebus, vt ejus declaratum est, exemplo hominis, qui in navi defertur: ergo signum est proprium effectum formalis talis modi presentis esse: alicubi constitueretur rem cuius est modus. Secundo, quia permutacionem localis per se primo acquiritur vel amittitur hicmodus presentis, vt declaratum est, & amplius constabit ex dicendis. Sed quod per mutationem localis primo acquiritur, vel admittitur, est esse hic vel illuc,

vix per

ut per se satis constat, & ex doctrina Philosophi, Physico. ergo hic modus, est quo formaliter constituitur res alicubi.

Secunda assertio.

XVIII. **Quomodo** **vel** **superficie** **ambiente** **etiam** **nullo** **modo** **ex** **circumscriptione** **illius** **resulatur**, **ne** **per** **se** **illam** **requirit**, **quamvis** **ob** **naturalem** **ordinem** **corporum** **vniuersi** **nūquam** **sit** **sine** **illa**, **præterquam** **in** **ultima** **sphera** **caelesti**. Prima pars huius assertio est euidenter ex præcedente, quia hic modus præsentia est extrinsecus rei, cuius est modus: ergo non potest superficies extrinseca esse causa formalis eius. Pari et consequentia, tum quia superficies continens solum extrinsecus adiacet corpori contenti, & ideo ut sic non potest habere effectum formalem intrinsecum: tum etiam, quia hic modus est quadam forma afficiens suum subiectum: ergo non indiget alia forma.

Quod vero in nullo etiam genere causa resultet hic modus præsentia ex circumscriptione corporis ambientis probatur discurrendo per singula genera causa unum. Et quoniam de materiali & finali res est clara, de efficiente probatur, quia per se loquendo, & ex vi circumscriptionis corpus continens nullam efficiētiā habet in contento: aut enim efficeret per superficiem ut sic, & hoc non est actiuā, aut per qualitates aliquas, & haec sunt per accidens ad rationem continentis & contenti, nam hoc modo sepe accidere potest, ut in conuerso contentum agat in continentis: aliquando vero potest nulla esse talis actio ob qualitatibus resistenter, vel in capacitate pafsi. Dices, argumentum recte proba: & de propria efficiencia, non vero de aliqua resultantia. Sed hoc eadem ratione refellitur, tum quia prius resultantia non est sine aliquo modo efficiētiā: tum etiam, quia neque talis resultantia esse potest ex qualitatibus, nam ut dixi, sunt per accidens ad rationem contenti & continentis: & præterea ad agendum supponunt præsentiam vel propinquitatem, non cauam illam, nisi fortasse quædam qualitates, que si essent sunt virtutes motiū, quæ tamen non habent efficiētiā proprii circumscriptionem, sed proprii tractionem aliquam vel impulsū. Rursus nec resultantia illa potest esse ex sola superficie circumscribente ut sic, quia illa nullo modo est actiuā, & præterim in extrinsecum subiectum. Et declarari præterea potest, quia resultantia naturalis modo extrinseci semper est ab aliqua forma dante subiecto vel composto aliquod esse intrinsecum, sed superficies cōtinens, nullum esse reale conferre corpori contento: ergo non potest ab illa physice resultare hic modus intrinsecus. Et ita simul probatum manet non resultare huc modum ex circumscriptione loci extrinseci in genere causa formalis, quia nec resultat immediate ut proprius effectus formalis, ut in præcedenti parte probatum est, nec secundario ac mediato, quia non intercedit aliquis alijs effectus immediatus, quo mediante possit resultare.

XIX. Tandem hinc erit probata manet tertia pars conclusionis nimirum, quod hic modus præsentia, per se non penderet ex circumscriptione loci extrinseci, quia in nullo genere causa inde resultat: ergo non est cur pendeat ab illa. Dices, pendere tanquam à necessario termino, ad quem ille modus dicit habitudinem: & eodem modo posset dici inde resultare sicut relatio dicitur resultare ex fundamento & termino. Sed cōtra hoc est primo, quia hic modus præsentia nec est relatio prædicamentalis, nec est realis & physica unio corporis circumscripsi ad continens ergo nulla ratione potest penderet ab illo ut à termino. Consequentia par et ex sufficienti partium enumeratione, nec enim ex cogitari potest alijs modus

termini qui ad præsens possit accommodari. Minor etiam per se est satis nota, quia solus contactus intercedit inter corpus continens & contentum: contactus autem non est vera unio. Maior autem superior probata est contra Scotum, & declaratur amplius, nā licet inter corpus, continens & contentum insurgat relatio realis prædicamentalis, vel propinquitatis, vel contactus, vel continentis & contenti, aut quoque alio nomine vocetur, tamen modus præsentia non consistit in illa relatione: quin potius supponitur ad illam ut proximum fundamentum: Quod patet, nam fieri potest, ut præexistat corpus cum superficie apta ad circumscribendum aliud corpus, & quod illud aliud corpus etiam sit in rerum natura, & integrum non insurgat relatio continentis & contenti, donec huiusmodi corpus mouatur, & acquirat talem præsentem, qua acquisita statim insultigat prædicta relatio: non est ergo talis præsentia prædicamentalis relatio, neq; ea de causa penderet ex corpore circumscriptente.

Præte, ea probatur hæc pars exēplo ultimæ sphære celestis, quo confirmantur omnia quæ diximus, nam illud corpus habet veram & realem præsentiam ut sit in ibi vbi est, & tamen non habet aliud corpus quo circumscriptitur: agimus enim de celo Empli: eo quo nullum est superius: ergo hic modus præsentia per se non requirit superficiem circumscribentem, neq; ab ea penderet. Maior videtur ex terminis per se nota: quoniam enim intelligi potest corpus propinquum alteri & contingens illud, nisi quatenus habens relationem præsentiam iuxta illud? sic autem est illud cœlū iuxta primum mobile. Quod vero etiam in illo primo celo, sit illa præsentia modus ex natura rei distinctus ab illo, probatur, q; a est separabilis ab illo corpore, ipso manente in rerum natura, posset enim Deus cœlum illud in alium locum transferre, vñ secundū partes mouendo illud circulariter, quod nobis satis est, vel etiam secundum se totū, transferendo illud, v.g. infra primum mobile: quis enim audeat hæc negare diuina potentia. Simile argumentum est, quia posset Deus annihilare cœlū supremum conservato proximo celo vbi nunc est: retineret ergo tunc eundem modum præsentia sine corpore circumscribente: ergo per se & intrinsecus non penderet ab illo. Denique posset Deus mouere localiter corpus per vacuū, vt nunc suppono, quia nulla potest ostendendi implicatio contradictionis: ergo tunc acquireret corpus modum præsentia sine superficie circumscribente: non est ergo inter hæc intrinsecus & per se dependentia. Quod ergo naturaliter nunquam separantur in corporibus infra supremum cœlum contentis, prouenit est naturali ordine vniuersi, quod ita constitutum est, ut naturaliter nō possit in eo dari vacuum: vnde sit vt nunquam aliquod corpus acquirat intrinsecam præsentiam localem, quia simul terminetur extrinsecus aliqua superficie ultima corporis ambientis. Nō quia intrinsecus ratio talis præsentia vel mutationis, quia illa acquiritur, hoc per se potuerit, sed quia semper vnum corpus est contiguum alteri ex ordine vniuersi absque vlo spatio interiecto.

Tertia assertio.

Dico tertio: Hic modus præsentia, qui intrinsecus conuenit corpori alicubi existenti, est formale, seu abstractum prædicamenti Vbi, cuius subiectum est ipsum corpus, quod tali modo afficitur: concretum autem erit totum compositum ex corpore, & tali modo, quod non habet proprium nomen impoſitum, sed per aduerbia significari solet, cum dicatur corpusthus vel illi existere. Prima pars coclusionis, ex qua cetera necessario consequuntur, probatur primo, quia hic modus aliquod accidentis est in corporibus, & non pertinet ad alia prædicamenta: ergo constituit hoc prædicamentum Vbi. Maior probatur

XXII.
Quid sit cō
cretū & ab
stractū præ
dicamenti
vbi.

Tertia illa modus praesentia est distinctus ex natura rei a corpore cuius est modus, & in illo adest & abest per accidentalem mutationem: ergo est verum accidens corporis. Minor vero facile probari potest discurrendo per cetera prædicamenta accidentium. Secundo, quia teste Aris. 5. Phys. ad tria tantum prædicamenta est per se motus, & vnum illorum est Vbi ad quod tendit motus localis, sed motus localis per se primo tendit ad hunc modum praesentia corporis in spacio: ergo hic modus est, qui formaliter constituit prædicamentum Vbi. Tercio a sufficiente partium enumeratione haec assertio satis probatur, nam refutatio alii sententiis nihil aliud superesse videtur quod possit prædicamentum Vbi constitutre.

Secunda & tertia sententia iterum refutantur.

XXIII.

Et quidem de secunda & tertia opinione nihil refutetur addendum. Nam secunda satis improbata est: nihil enim reale & intrinsecum intelligi potest resultare in corpore circumscripto ex circumscriptione alterius, per se loquendo, & ex vi illius, quod possit habere rationem Vbi, ut satis fuisse demonstratum est. Neque illa sententia aliquod haberet fundamentum, cui satisfacere necesse sit. Præterea contra tertiam sententiam satis etiam demonstratum est, Vbi non posse esse rem aliquam veram, & realiter distinctam a corporibus, quae sit spatium, in quo ipsa corpora recipiunt, nam reale spatium, & realem dimensionem habens non est res distincta a corpore, quod nostro modo intelligendi replet spatium, quod de se esset vacuum & nihil. Nec vero possunt nostræ sententiæ obstat ea, quæ contra illam tertiam adduximus: fatemur enim spatium hoc prout a corporibus conditum est, non esse aliquid creatum, quia non est aliquid reale, sed potius vacuitas quedam: hoc tamen non obstat, quod minus corpus possit habere realem modum existendi, & occupandi tale spatium, quia ille modus non conficit in aliqua relatione reali ad ipsum spatium, aut in unione vel contactu, ratione cuius spatium dicatur recipere, aut continere corpus ibi existens, nam hec omnia requirunt realitatem in altero extremo. Sed consistit ille modus solù in reali praesentia quantitatis ipsius corporis, ratione cuius sit, ut Vbi est praesens tale corpus, ibi sit spatium reale, cum sine illo nihil est: vnde ad hunc realem modum non solum non obstat, ut ad illud spatium de se non sit aliquid reale, verum potius est necessarium.

XXIV.

*Fonct. l. 5.
M. cap. 6. 5.
2. 1. sect. 1.
Comibr. l.
3. 1. b. 6. 10.
2. 2. art. 4.*

Adiunt vero aliqui auctores graues, hoc spatium licet reale non sit, non tamen esse quid dictum per operationem intellectus, sed aliquid verum eternum, & immutabile, quia in eo vera intelligitur capacitas ad recipienda corpora, & intentionem eorum. Sed difficile est explicare, cum verum & ens conuertantur, cur appelletur hoc spatium verum, potius quam reale quid. Item si ens reale non est, quale ens esse potest nisi rationis, cum inter haec non sit medium. Itaque quatenus hoc spatium apprehenditur per modum ensis positivi distincti a corporibus, mihi videatur esse ens rationis, non tamen gratis dictum opere intellectus sicut entia impossibilia, sed sumpto fundamento ex his corporibus, quatenus sua extensio ne apta sunt constitutre spatio realia, non solum quæ nunc sunt sed in infinito extra cœlum, prout supra etiam in disput. 3. dictum est, tractando de Dei immensitate. Vbi etiam annotauimus, cum corpus dicatur esse in spacio imaginario, illud, esse in, sumendum esse in transitu, quia non significat esse in alio, sed esse ibi, ubi secluso corpore nos concipiimus spatium vacuum, & ideo hoc effisi reuera est modus reales corporis, etiam si ipsum spatium ut vacuum vel in imaginarium nihil sit.

Censura prima opinionis.

Creva primam vero opinionem aliquid est, in quo nostra sententia contradicit, & in coillam non probamus: alia vero duo sunt, quæ nobis non sunt contraria, & per se habent dubitationem. Primum illud est, quod ratio prædicamenti Vbi constituta sola extrinseca denominatione, cuius oppositum futurum, ut existimamus, demonstratum est. Nec contra hanc partem assertur ibi aliqua ratio. Nam illage generalis sententia, quod omnia sex prædicamenta ultima sunt extrinseca denominationes, non potest videtur falter sustineri, ut supradictum est. Cum vero à bil deputat. vel alio auctore graui dicitur per motu localem non acquiri aut perdi rem intrinsecam sed ex trinsecam, interpretandum id est de re distincta realiter a mobili qualis in alteratione & augmentatione acquiri solet, nam illam differentiam intendunt constitutere inter motum localem, & alios motus. Quam sumperunt ex Aris. 8. Phys. Vbi inquit: *Quod mouetur, minime omnium motionum latitudo ab efficiencia absatur: hanc enim sola nihil quod insti mutatur.* Quomodo autem hoc intelligendum sit, declarat, dicens: *Quonodo eius, quod alteratur, qualitas ius quod augfit & decrescit quantitas: itaque nulla propria & realis forma amittitur, vel acquiritur per motum localem: modus autem aliquis intrinsecus non potest non variari: alias non est vera mutatio, ut oftensum est. Adeo, quod motus localis corporis ex sentientia omnium, est subiectus in ipso mobili, quod fere ad sensum eriam pater: motus autem localis, sicut & omnis alius, non est nisi via ad suum intrinsecum terminum: ergo etiam intrinsecus terminus talis motus est in ipsomet mobili, quia via & terminus non possunt esse res omnino distinctæ, & consequenter neque in subiectis distinctis, sed terminus motus localis est ipsum Vbi: ergo.*

SECTIO II.

An Vbi sit locus corporis, ita ut per illud solum vere dici possit esse in eo loco.

Vo vero adhuc dubia oriuntur ex fundamentis illius prima sententia. Primum est an Vbi, prout a nobis est explicatum, sit locus corporis, vel præter illud derur locus qui sit aliquid intrinsecum locato.

Prima sententia affirmans.

Nam ex dictis videtur sequi pars affirmans: primo, quia per motum localem per se primo comparatur locus, sed non comparatur nisi Vbi, seu locus ille extrinsecus, ut declaratum est: ergo. Secundo, quia aduerbia localia supponunt locum & ex eo sumpta sunt, sed sumuntur præcisè ex Vbi, namque ab ipso Vbi in communis habet res quod sit alibi. Ita ab hoc vel ab illo Vbi quod sit hic vel illie, quæ sunt aduerbia localia. Tertio, quia ultima sphaera est in loco, nam repugnat corpus esse, & non in aliquo loco, sed in illa nullum est extrinsecus corpus quod possit esse locus eius: ergo est in loco tantum ratione sui Vbi: ergo Vbi est locus. Quarto quia alias præter Vbi daretur locus: ergo oportet nouum prædicamentum proper illum constitvere, quia non pertinet ad quantitatem, ut supra vidimus: ergo si à prædicamento Vbi etiam excluditur, oportet ut proprium prædicamentum constitutum, quia negari non potest, quin locus sit vnum ex accidentibus rei. Et hanc partem docere voluerunt Philoponus & alii, cum dixerunt spatium esse locum, quamvis non sat nec convenienter rem explicauerint. Argumenta vero quibus vtuntur, ad hoc præcipue tendunt, velocius non

conclu-

constat in aliquo extrinseco, ut in superficie vel corpore continente: secluso autem extrinseco nihil relinquitur, quod esse possit locus prater ubi.

Secunda opinio negans.

III.

Non contrarium vero est primo ac praecipue Aristoteles. 4. Phys. post longam disputationem per quinque prima capita concludit locum esse extreum superficiem corporis continentis immobilem. Secundo, proprietates, quae communiter tribuantur loco, non possunt ad ipsum ubi accommodari, ut continere locatum, & circumscribere illud, esse & qualiter illi, si sit proprius locus, & non communis, item repleri locato: haec enim, & familia non possunt dici de ubi ratione illius modi intrinseci quem explicamus. Imo ex illis proprietatis colligitur locum debere esse rem discontinuam à locato, ut illum circumdat: ideo enim una pars continua non est locus alterius, quia continua sunt. Similiter locus diuidi solet in natura lenti & violenti, salubre & infirmum, quae non possunt uno modo adaptari ad illum modum intrinsecum à nobis exppositum. Propter haec ergo causam & praecipue propter auctoritatem Aristoteles posterior sententia communior est, & fere expositorum omnium in 4. Phys. quanquam in modo exponendi quomodo superficies sit locus, & quomodo sit immobilia, sit varietas inter illos.

Resolutio & concordia quedam dictarum opinionum.

IV.

Ego vero existimo multa in huiusmodi quæstiōne inuoluī, quæ solum spectant ad modum loquendi, si in his, quæ de ubi & de illo modo intrinseco diximus, conueniamus. Hoc enim posito duo sunt in re certa. Primum est dari in corporibus in loco existentibus modum intrinsecum, ratione cuius terminatae possunt modum localem. Secundum est, prater hunc intrinsecum modum dari regulariter in corporib. extrinsecam circumscriptionem unius corporis ab alio sibi propinquo & contiguo: id enim est evidens ad sensum. His ergo duobus existentibus, solum de nomine videtur superesse quæstio, quod istorum nomen loci mereatur: ideoque in illo communior modo loquendi, & sentiendi sapientum adhærendum est. Sunt tamen qui ad vitandum vocum controversiā distinctionē vtantur non improbabili de loco intrinseco & extrinseco, dicantes: Vbi esse locum intrinsecum, superficiem vero continentem esse locum extrinsecum. Quam distinctionem late refert & declarat Toletus 4. Phys. quæstione 8. & valde probabilem reputat. Et argumenta, quæ fecimus in vtrumq; partem, eam suadere videntur. Si tamen simpliciter loquendum est, magis videtur nomen loci impositum loco extrinseco & continentali, & idea Aristoteles simpliciter de illo sub nomine loci locutus est. Nam revera esse in aliquo tantum in loco in proprietate significare videtur habitudinem ad alium distinctum & continentalem locatam.

V.

Vnde secluso corpore circumsribente, non tam proprie videtur posse dici corpus esse in aliquo tantum in loco, qui nec in spatio imaginario est, ut in loco, cum illud spatium nihil resit, & nomine loci omnes intelligent aliquid reale: neque etiam est in spatio reali intrinseco, ut in loco, nam potius ipsum corpus est tale spatium intrinsecum, saltem realiter: neque etiam dicitur proprie esse tantum in loco in illo modo intrinseco, quem nos declaravimus, quia neque ille modus se habet ut receptaculum locati, quæ habitudo significatur illo verbo esse in loco, neque ita afficit subiectum ille modus, ut aliqua alia ratione se habeat, ut in quo est subiectum, & non potius ut in illo existens. Si ergo esse in loco in proprie-

tate locutionis dicit habitudinem ad rem continentem & distinctam, proprius locus non dicitur de ipso Vbi, sed de extrinseco loco, vel proprio, vel communis aut remoto, quomodo dicitur aqua esse in vase, vel in domo, vel in mundo.

Qui etiam locus sic proprius diuidi solet in Mathematicum, & Physicum, & prior sit qualiter super Loci ultima contiaens, posterior iverò sit superficies Mathematica immobilia: ita enim illum definiti Aristoteles. 4. Physic. quæ immobilitas intelligi non potest in una & eadem numero superficie reali: nulla enim est, quæ mobilis non sit ad motum sui corporis. Sed necessario intelligenda est, per habitudinem vel immutabilem distantiam ad centrum, & polos mundi, quæcenus de facto fixi termini sunt, & immobiles. De possibili vero (quia totus simul mundus posset a Deo localiter moueri) oportet nostro modo concipiendi recurrere ad spatium imaginariū: in quo sicut concipiuntur extensionem, ita & puncta, & lineas, & superficies fixas & immobiles, & secundum hanc considerationem explicanda est immobilitas illa per ordinem ad superficiem, vel fixos terminos spatiū imaginariū, de quare latius in 4. Physic differitur.

Respondetur ad argumenta priori loco positia.

Ad argumenta ergo priori loco positia consequenter dicendum est. Ad primum, per motum localem per se primo non acquiri locum, sed Vbi: naturaliter vero semper acquiri locum extrinsecum consequenter. Et ex hac naturali concomitantia ortum est, ut indifferenter in vulgari modo loquendi dicatur per motum localem acquiri locum vel ubi. Et ex eadem radice ortum est, ut adverbia localia non solum ex loco extrinseco, sed etiam ex extrinseco Vbi sumuntur: nam locus extrinsecus notior est, & ex illo frequentius sumuntur haec denominations, & sive ex communis loco, ut cum dicimus aliquem esse domi, aut in platea, &c. Interdum vero haec denominations, quæ hinc per adverbia localia, sumuntur præcisæ ex Vbi intrinseco nimirum, quando non connotat respectum ad aliud corpus circumstantem, sed tantum indicat præsentiam, ut res hic, aut illic, quæ vocantur adverbia localia propter coniunctionem aliquis loci propriæ vero dici possent adverbia præsentialitatis vel absentia. Atque satis responsum est ad primum & secundum argumentum.

In tertio vero insinuatur quæstio satis communis de loco ultimæ sphærae, quæ latè tractatur in 4. Phys. ab Aristotele, & nunc nostra nihil referit, nam certum putamus habere suum Vbi intrinsecum, ut supra ostensum est. Constat item non habere locum extrinsecum, quo continetur ex parte superficie connexæ, quia nullus est superior corpus quo circumdetur. Vnde consequenter iuxta prædictum loquendum modum quæm defendimus, dicendum erit illam non esse in loco saltem ex ea parte, sed solum in potentia, quia posset circumscribi superiori corpore.

Locus in quo predicamento constituantur.

In quarto argumēto petitur secunda dubitatio: quam diximus, hic oriri ex superiori dicitur, & habet locum in utraque sententia. Nam siue Vbi vocemus locum, & superficiem extrinsecus circumscribentem non vocemus locum, sed solum vas aut continentem, siue è conuerso superficiem continentem vocemus locum, & non ipsum Vbi, siue utrumque vocemus locum, alterum intrinsecum, & alterum extrinsecum, certum videatur haec duo habere rationes afficiendi seu denominandi primo diversas. Vnde mihi verum videatur, locum extrinsecum ut sic, non pertinere ad hoc prædicamentum ubi propriæ & directe,

IX.

rede quia uerū intrinsece & essentialiter est Vbi, neq; est de ratione eius uerū ostendit. Neq; etiam habet eum illo essentialē convenientiam, imo neq; uniuocam in ratione accidentis, nam Vbi est verum accidentis intrinsece afficiens ac denominans nam licet fortasse non sit propriū nomen impositum, in concreto significans hanc denominationem, sed per adverbia frequentia significari soleat, tamen in re modis illis vere afficit subiectum, & suum concretum constituit, quod (silicet verba imponere) potest dici ubi etiam, & cum res dicitur præsens localiter etiam hæc denominatio sumpta est ex Vbi intrinseco unde hoc habet propriam & veram naturam accidentis. At vero locus intrinseco, licet in se sit accidentis respectu subiecti in quo inest (quia est superficies eius, tamen respectu corporis, quod circumdat, non est verum accidentis quia nec vere afficit, nec immutat tal corpus, sed solum extrinsecus adiacet ac denominat: vnde solum per quandam analogiam & proportionalitatem participat rationem & prædicacionem accidentis. Propter hanc ergo causam existimmo huiusmodi locum, & Vbi non posse pertinere ad idem prædicamentum. Et eadem ratione sū proportione applicata ostendit potest non pertinere ad prædicamentum quantitatis, tanquam propriam speciem eius, præter alias quas supra fecimus.

X.
Ad quid
pertinet
locus
pertinet.

Cum autem inquiritur ad quod prædicamentum pertineat locus extrinsecus, mihi certe videtur sub diversis rationibus ad diversa prædicamenta reduci: Nam si locus consideretur ut mensura extrinseca locati, reduci potest ad prædicamentum quantitatis, non ut species eius, sed ut proprietas. Si vero consideretur ut terminus extrinsecus, sic proprie nullius est prædicamenti, quia sub ea ratione non habet rationem formæ afficiens, sed tantum ex minima extrinseci ultra quem alterius corporis quantitas non diffunditur, quz cū ratio quzdam negativa: Vnde sub hac ratione non solum superficies corporis continentis, est terminus contenti corporis, sed et amē conuerso contentum est terminus continentis, ut supremum ex aliis quamvis ex superiori parte non habeat extrinsecum terminum, habet tamen illum ex parte inferiori, nimisrum superficiem conuexam primi mobilis, quam præterea aliqui vocant locum illius ultimæ sphærae. Si vero locustantum consideretur quantum ad relationes, quz inter ipsum & locatum resultant, illæ omnes pertinent ad prædicamentum relationis, etiam habi: udo continentis contenti si formaliter sub ratione relationis, & non tantum fundamentaliter sumatur. Rursus si locus consideretur ut protegens & defendens locatum, vel conservans illud, si non habet rationem accidentis, sed rationē causa, vel per se, si per proprium aliquem influxum conservet locatum, vel per accidēs, si solum tuatur locatum impediendo documenta, ut dominus protegit hominem. Tandem si locus consideretur, ut quzdam intrinseca forma locati, quz videtur esse propria ratio eius, si certe videtur habere eandem rationem denominandi, quam habet habitus respectu hominis vestit, & ideo posse non immerito ad illud prædicamentum reuocari, quod ibi commodius explicabimus.

SECTO III.

Vtrum Vbi verum ac reale in solidis corporibus, vel etiam in spiritibus creatis locum habeat.

I.
Ratio qua
difficiliter
semingeri.

Aitio dubitandi est, quia licet Vbi & locus extrinsecus distincta sint, tamē nunquam separantur: ergo res, quz non sunt, neq; esse possunt proprie in loco, non possunt etiam habere pro-

prium Vbi: huiusmodi autem sunt substantiae in corpore, nam illæ teste Arist. i. de Cælo, c. 3. neq; loco, neq; temporis subiecta sunt: vnde etiam est Theologorum axioma incorporialia non esse in loco, nimirum est ex Boetio lib. de hebdomatibus. i. Et confirmatur. Nam alias etiam in Deo haberet locum ipsum Vbi, quod est falsum, Cum Deus sit extra omne prædicamentum. In contrarium vero est, quia spiritus creati, non metaphorice tantum, sed vere ac proprie mouentur localiter ergo his etiam vere ac proprie conuenit terminus primarius motus localis, sed huiusmodi terminus est ipsum Vbi ut dictum est: ergo et Vbi proprie illis conuenit,

Sensus questionis aperitur.

Aduerendum est duas questiones solere confundendi in præsenti materia, quas oportet distinguere ne in æquiuoco laboremus. Nam quia de spiritibus nos philosophari non possumus, nisi per proportionem ad corpora, sive affirmando aliquid de illis, siue remouendo, ideo sicut in corporibus donis inservimus, scilicet intrinsecum Vbi, & extrinsecum locum, ita de spiritibus substantiis duo queri possunt: unum, an sint in loco extrinsecos: aliud, an habent proprium & intrinsecum Vbi quz questiones sunt sine dubio valde diversæ, quamquam sines sunt & coniunctæ. In præsenti ergo direxte agimus de posteriori questione, attingamus vero ex priori, quod cibis fuerit necessarium.

Prior sententia negans esse Vbi in Angelis.

Es ergo aliquorum sententia in substantiis spiritibus non dari Vbi intrinsecum, quod secundum se illis conueniat, id est, immediate & seclusa aliqua coniunctione ad corpus, sed per denominacionem ab illo: quod proinde non poterit dici Vbi intrinsecum, sed ad summum extrinsecum locum per quandam analogiam & proportionem. Hanc sententiam necessario supponit Durand. in 1. d. 36. quæstio. 1. & 2. Vbi similierte negat angelum esse in loco, vel esse alicubi. Eandem videntur supponere autores, qui dicunt angelum esse in loco per operationem, & illa seclusa. nullibi esse quorum primum docet D. Tho. 1. p. q. 52. art. 1. Vbi consequenter negat angelum habere situm, quod idem videtur esse ac habere Vbi. Vtrumq; autem expressius dosent Thomistæ unum ex altero inferentes, ut patet ex Casse. ibi & quæstio. 52. art. 1. Heru. in 1. d. 17. q. 1. art. 2. & tract. de morib. ang. Ferrar. 3. cont. Gent. c. 68. & Caprol. in 2. d. 2. q. 1. Et probatur primo ratione, quia Vbi si supponit intrinsecum quantitatem & extensionem ergo non habet locum in re spirituali. Antecedens pater primo, quia esse alicubi, ut nos explicuimus, intrinsecus est occupare seu replere spatium, vel si quis malitia loqui est constitutre spatium reale quia seclusare que alicubi esse dicitur spatium nihil est, sed spiritus. eluso corpore non potest replere aut constitutere reale spatium: ergo neq; habere propriū Vbi. Probatur minor, quia replere vel occupare spatium, per hoc solum à nobis in corporibus intelligitur, quod corpus sic existens simul cum alio ibi esse non potest, qui modus occupandi spatium in spiritibus locum non habet. Rursus spatium reale neq; est, neq; intelligi potest nisi cum distantia partium alias non est spatium seu divisibile quid. Sed spiritus per se ipsum non habet extentionem partium: ergo nec potest reale spatium per se constitutre: ergo neq; habere intrinsecum Vbi.

Vnde argumentor secundo, quia si res spiritualis habet Vbi secundum se, etiam habet situm & dimensionem: consequens est falsum, nam hæc intelligi non possunt sine quantitate. Tertio, si consipiamus

W.
VIII.
Sicutus
1647 p.

angeli existentes ante omnia corpora, non possunt
in se ligere habere in intrinsecum Vbi: ergo signum
est non esse capaces huius accidentis propter indi-
fabilitatem substantiae sua. Antecedens patet, quia
si haberent Vbi, intelligi posset unus distare ab alio,
& consequenter unus sursum, aliis deorsum, quod
mens non capit sine extensione & quantitate. Item
tunc angelus esse non possit totus in toto, & totus in
qualibet parte, quia nec esset totus, neque pars, nec spa-
cium reale, in quo haec distinguuntur posseat: & eadem ra-
tione neque tunc esset angelus in puncto quantum
quantitatis, qui hoc habet positionem in continuo, & ita
etiam dicit habitudinem ad partes: ergo nullum Vbi
intrinsecum posset intelligi in tali angelo. Ultimo
argumentorum, quia alias Deus etiam haberet suum Vbi
intrinsecum, & consequenter esset Deus vbiq[ue], etiam
nihil creatum & extra ipsum esset, quod tamen fre-
quentius negant Scholastici in distinctione 37. praefer-
tim Albertus art. 4. Bonaventura art. 2. q. 2. & Alensis i. p. q.
9. memb. 4. & fauente Sancti, qui sepe dicunt Deum
sedulus creaturis non esse alicubi, sed in se.

V. Atque ex hac sententia sequitur primo, angelum
non solum non esse per seipsum in loco extrinsecum,
verum etiam nec esse hic aut alibi, nisi ratione ex-
trinseci corporis, quia cum Vbi sit proprium rei cor-
poralis, aduersaria localia, quia sunt veluti denominatio-
nationes sumptus ex loco aut Vbi, non possunt rei
spirituali conuenire nisi medio corpore, ut anima
mea dicitur esse hic, quia hic est meum corpus, cui i-
pfa est vniuersitas. Quo sit, ut non possit spiritus hanc de-
nominationem medio corpore recipere, nisi ratione
aliius peculiaris vniuersis & coniunctionis, quia
cum illo habeatur, siue haec sit per informationem, ut
in anima hominis, siue per operationem, siue per
quocunque aliud vniuersis genus.

VI. Secundo inferetur angelum non posse moueri lo-
caliter, nisi ratione corporis, quo mediante dicitur
alicubi esse, quia motus localis intrinsecus termina-
tur ad Vbi, sed angelus non haberet Vbi secluso cor-
pore: ergo. Unde, si intelligeremus angelos creatos
ante corpora, moueri non possent, quia neque essent
hic, neque illuc: ergo nec transire possent hinc ad ali-
ud Vbi. Item motus & transitus requirit distantiam.
seclusus autem corporibus nulla est distantia, quia
nulla est extensio: ergo secluso corpore non potest
intelligi motus localis in sola re spirituali: secluso
(inquam) corpore, quod vel simili mouetur, vel
saltet constitutam distantiam, per quam possit respi-
ritualis moueri.

**Secunda sententia tribuens rei in corpore & pro-
prium Vbi approbatur.**

VII. Secunda sententia affirmat esse in substantia spi-
rituali proprium & intrinsecum Vbi: quamuis n.
sub his terminis raro loquantur auctores, tamen res
ipsa frequens est. Hoc enim intendunt, qui dicunt
esse angelum in loco per suam substantiam, seu per
substantiale presentiam, & necessario fore alicubi,
etiam in nullo corpore operetur, neque alicui realiter
vniatur. Tenent autem hanc sententiam in distinctione
Bonaventurae art. 4. q. 1. Scotus q. 9. Gabr.
q. 2. Greg. & alij: Alensis i. p. q. 32 memb. 1. circa fin. &
praeferunt in solutionib[us] argumentorum. Marsili. in
q. 2. a. 2. & Ocham in quodlib. i. q. 4. Ethanc senten-
tiam veram esse existim: tamen quia dixerit spiri-
tualib[us] prout in se sunt, vix possimus quippiam ra-
tiocinari nisi ex sensibilibus, vel per proportionem
ad illas, ex his etiam in praesenti procedendum erit
ad declarandam & persuadendam hanc sententiam.

**Prima assertio in probationem superio-
ris sententiae.**

VIII. Dico ergo primo: Spiritus substantia ita potest
esse in corpore, ut secundum suam substanciam
sit in aliis intime praesens, & ab illa indistans. Non
Tom. II. Metaphys.

assertio nunc solam substantiam rei spiritualis esse
sufficienatem causam vel rationem huius presentiae: sens per suam
substantiam
res corpora-
rea
neque etiam disputo nunc, quid haec presentia sit, an
relatio, an modus, an ipsa rei substantia, an denomi-
natione extrinseca: soluna assertio spiritum re vera esse
posse substantialiter presentem corpori intime &
quasi penetrative. Quo sensu assertio est certa & e-
videns: & patet primo inductione, quia Deus, qui est
supremus spiritus, est intime presentis huius vniuersi
corpore, non tantum per presentiam, id est, per
cognitionem, & per potentiam seu actionem, sed etiam
essentiam vel per substantiam suam, ut omnes
Theologi docent, tanquam deinde certum ob diuinam
imministratorem. Et hec aliter de corporib[us]. iu-
storum ait Paulus esse templo Dei, ad Cor. 3. & sin-
gulacissimo modo dicitur diuinitas habitat in 1. Cor. 3.
Christo corpore ad Colof. 2. quia nimirum Verbum Colof. 2.
intime est vnitum etiam ipsi corpori Christi. Rursus
etiam infinitus spiritus, qui est anima rationalis, per
substantiam suam est intime praesens humano cor-
pori, quia realis vnius neque esse, neque in intelligi potest
tunc intima presentia substantialis, seu (quod id est)
cum distanti a locali: est autem inter animam & cor-
pus realis, & intima vnius. Ex quib[us] extremis licet col-
ligere quippiam simile de angelicis spiritibus, qui
sunt quasi medij. Nam licet non habeant tam neces-
sariam connectionem vel vniuem cum corpore,
quaquam habet anima humana in ratione formarum,
vel Deus in ratione essentie, anima voluntarie, vel
ex imperio superioris possunt adesse corporibus, &
in eis corporari. Quoniam etiam Aristoteles intelligens
motrices celorum fecit orationes suis orbibus.
Et secundum fidem doctrinam et id certissimum:
credimus n. quosdam spiritus esse in inferno, qui est
locus corporis, in quo illi sunt vere praesentes per
suas substantias: alios vero esse in celo Empyreos,
quod est sedes Beatorum, & quosdam interdum in
hoc aere, & inter nos versari, & accede ead nos, &
recede eam nobis: omnis ergo spiritus quantum ex
est, potest esse per suam substantiam indistans a
corpo.

Ratio vero est, quia qualibet duæ res vel substan-
tia possunt esse inter se indistantes quantum est ex
se, si aliunde non oritur repugnantia inter eas, que
repugnantia inter substantias corporeas oritur ex
quantitate, ut supra in dist. 40. tractatum est: oritur
(inquam) quantum ad hoc, ut se intime penete-
rate non possint: non vero quoad hoc, ut non possint ef-
ficiunt, & indistantes in ultimis terminis sui: nam
haec etiam propinquitas nullis corporib[us] repugnat
ex eo, quod corpora sunt, nisi aliunde ex peculiari
natura habeant esse inter se disita. Sic igitur seclusa
quantitate, vel ab uno, vel ab altero extremo,
non repugnat quatenus duas substantias esse intime
sibi praesentes & indistantes, quia natura habet
vnde alteram excludat a se, vel, a loco suo: in hac ergo
ratione potest substantia spiritualis esse praesens
intime in corpore, sine in illo, aut intra illud per
propriam efficientiam, siue per virtutem extrinsecas
causes constituantur.

Secunda assertio.

Dico secundo: Nullus spiritus creatus potest se-
cundum substantiam suam esse praesens corpo-
ri euinecumque magnitudinis, sed vnuquisq[ue] habet
in hoc limitataam spheras. Etiam haec apud Theo-
logos est certa sententia, qui erroris dominat senten-
tiam Durand. eo quod dixerit angelos esse ubique,
quamvis ille in obscuriori sensu locutus sit, de quo dum subiecta
alias. Ratione etiam potest sufficientere demonstrari X.
ex limitatione substantiae angelicæ quoad essentia-
lē perfectionē: ex qua sequitur, ut omnes suas pro-
prietates vel virtutes habeant finitas & limitatas: vna
autem harū proprietatum est, posse per substantiam
suam esse praesente corpori extenso. Denique ex dictis
Geg. supra

Supra de immensitate Dei satis constat hæc veritas, quoniam esse immensum est proprium Dei, & ideo in probanda et certa immorari non est necesse.

Tertia assertio.

XI.

Divis ad Ex his duobus principiis sequitur tertium, quod gelius potest. Etiam est indubitatum, nempe, spiritum creatum aeternum posse vere ac proprie mutare realem presentem. Tamen, & propinquitatem, ac realem distinctionem, quam eam ad ipsa habet ad corpora, non solum per mutationem alterius, sed etiam per sui mutationem, que interdum potest fieri simul cum corpore, interdum sine illo. Hæc omnia facillime videri possunt in spiritu humano, nam licet à principio unaquaque anima coniuncta sit suo corpori, & ab illo non recedit quando corpus vivit, tamen & viuente corpore simul cum illo transferitur de loco ad locum, & re vera amittit propinquitatem, quam habet ad quædam corpora, & ad illa appropinquat, quia moto corpore, necesse est, ut cum illo moueat, cum in illo sit adequate. Et rursus in morte non solum amittit corporis informationem, sed etiam propinquitatem, seu indistinctiam, quia iam non manet intra corpus: amittit autem illam, non ad motum alterius corporis, vt per se constanter ergo per propriam mutationem ipsius spiritus. Idem ergo cum proportione intelligendum est in angelis, nam licet non vniuersit corporibus ut formæ, tamen possunt esse ipsi præsentes, siue ut motores sive alio modo, & ideo possunt vel cum illis simul fieri, ut cum angelus assumit corpus, vel suam substantiam præsentiam transferre ab uno corpore in aliud ut cum angelus descendat à celo in terram. Quæ omnia etiam ex modo loquendi Scriptura nobis certa sunt, nam simpliciter & in omni proprietate ita de angelis loquitur, historiam referens, & eorum facta narrans: sed de hoc alias.

XII.

Ratio autem est, quia spiritus angelicus solù potest exhibere præsentiam suam substantiam finito corpori, non est ex natura sua definitus ad certum tempus, neque ad eundem immutabilem situm alienius corporis: ergo potest illam suam præsentiam exhibere nunc huic corpori, postea alteri, vel nunc huic corpori in hoc situ eius, & postea in alio situ. Minor quod spiritus angelicus clara est, quia cum non sint formæ corporum, nullis certis corporibus sunt alligati: & eadem ratione non habent ex natura sua definitum certum situm vniuersi, in quo unusquisque eorum necessario debeat adesse corpori ibi existenti, quia nulla est in angelo proprietas naturalis, ratione cuius determinat sibi illum, quasi locum, sibi naturalem: Consequens vero probatur ex perfectione angelicæ substantiaz, quæ est viuens perfecto modo, de quo supra disput. 36, dictum est. Quænam ad rem præsentem patrum reserf, siue angelus possit se mouere, siue ab alio moueri, sufficit enim, quod mutari possit secundum propinquitatem, vel distantiam à corpore.

Quarta assertio.

XIII.

Mutatio non solum tribui angelo per aliquam denominationem extrinsecā, sed vere ac realiter & intrinsecē, seu inhærenter in eo fieri. Huic assertioni contradicunt Caietanus, & multi Thomistæ in prima parte, quæst. 53. art. 1. vbi Caietanus ait, angelum non moueri tanquam subiectum motus: quod etiam tenuit Heruzius in 1. dist. 17. quæst. 1. art. 2. insinuat ibidem Egidius quæstione 10. & à fortiori Durandus, qui cum censeat angelum eo modo, quo est in loco, esse ubique, consequenter negat posse propriamente moueri. Et idem sentit Ferrarien. 3. contra Gentes capite 102. & Soto 4. Physicorum, quæstione 2. & libi

6. quæstione 4. Contrarium vero sensu omnino verum & certum, non solum in principiis fiduciis, sed primo ex communione veræ mutationis, decussatione est, ut sit in subiecto, quod mutari dicatur, ut constat ex dictis supra de passione, quia per solam denominationem extrinsecam nemo vera mutatur. Sed cum angelus dicitur moueri, seu mutare locum, vere mutatur: alias illa locutiones non essent veræ per proprietatem, sed per Metaphoram, quomodo etiam Deus dicitur descendere aut venire, quod est plane falsum: ergo cum angelus mutatur localiter, veram & realem mutationem in se ipso recipit. Minor à Theologo probari potest ex frequenter modo loquendi sacre Scripturæ, quæ esse proprium, & non Metaphoricum, omnem sancti intelligent, quia vbi non est necessaria Metaphora, significata non est, maxime vbi tam frequens est locutio, & historicæ narratio, & nihil alibi in eadem Scriptura dicitur, quod proprietati illius locutionis repugnet.

Vnde sancti Patres in hoc magnam constituant differentiam inter Deum & alios spiritus creatos, nam cum Deus sit immutabilis, & hoc ipsum Scriptura sepe doceat, cum alibi dicit Deus descendere, vel quid simile, constat metaphorice loqui. De ceteris vero angelis nunquam dixit esse immutabiles, quin potius sepe significat hoc esse proprium Dei, ut cum per Antonianum dicit Ego Deus & non mutor. Neque aliud docet aut patitur ipsa ratio naturalis, enī loquendo in speciali immutabilitate locali. Vnde etiam Arist. non omnes intelligentias, sed solum prius motorem posuit omnino immobilem: & Diuini Thom. supra quæstione 9. articulo secundo, docens proprium esti Dei esse immutabilem, ait, spiritus creatus esse mutabiles secundum electionem, & secundum locum per veram potentiam passuum in eis existentem: & ideo in quæstione 53. artic. 1. docet angelum moueri dimittendo unum locum, & acquirendo alium. Quæ est etiam communis sententia Scholasticorum cum Magist. in 2. dist. 9. Aler. in 2. part. quæst. 33. Alter. de quatuor coæquæ. quæst. 9. Marfil. in 2. quæst. 7. art. 3. Et eundem est fandorum Parvum fæsum, constat ex Augustin. epib. 57. ad Dardanum, & Ambrofio lib. 1. de Spiritu sancto. ca. 10. vbi optimè & disertissime loquitur, & Gregorio 2. Moral. c. 3. & Bernard. serm. 5. in Cantico. Angelos (inquit) de loco ad locum mutari, tam indubitate, quam manifesta probat autoritas. Idem sumitur ex Nazianzeno orat. 1. de Theologia, & Damasc. lib. 2. de fide, c. 3. & lib. 1. c. 17.

Deinde probatur ratione, quia spiritus creatus vere ac proprie est per suam substantiam præsens aliqui loco seu corpori, vt in prima assertione probatum est, & in ea præsentia est limitatus, alioquin non habet illam ex natura sua definitam ad unum corpore, vel ad unum situm corporum, vt in aliis assertiōnibus ostensum est: ergo est capax vere ac propriæ mutationis, quæ in ipsius statu: per quam ex uno loco corpore ad alium translat: ergo talis mutatione non solum debet fieri in rebus extrinsecis, quæ circumstant angelum, sed etiam in ipsomet angelo, quia ipsius vero transferretur secundum naturam suam, vt Ambrosius supra loquitur, id est, secundum suam substantiam & realem præsentiam ab uno loco in alium.

Secundo declaratur & probatur, quia tribus modis intelligi potest mutare angelus præsentiam, vel propinquitatē ad aliquod corpus: uno modo per transitum, vel recessum ipsius corporis tantum: secundo, sine motu locali alieuius corporis per mutationem angelici: tertio, si corpus mouetur, & angelus simul cum illo, & in illo. Quando amissio præsentiaz vel propinquitatis sit primo modo, tunc re vera est sola denominatione extrinsecā in angelo, & ideo tunc non potest vere dici angelus descendere, aut

XVII

omnino moueri localiter, nam hoc modo etiam Deus ipse definit esse in re in qua antea erat per desitionem talis rei sive mutatione Dei: & unum corpus potest hoc modo admittere contactum vel circumscriptio-
nem , seu propinquitatem plurim corporum sine mutatione sui, ut supra dicebamus de arbore in flu-
mine existente, ut hac ratione angelus motor aliqui-
us caeli, nec per se nec per accidentem mouetur ad mo-
tum sui orbis, ut notauit D. Thom. i. part. quæstione
51. artic. 3. ad tertium, quia licet continue mutet præ-
sentiam ad diuersas partes sui mobilis, id totum est
per mutationem mobilis, manente intelligentia mo-
trice in eodem situ partiali talis mobilis. Ex hoc igi-
tur primo membro satis constat , variationem loci
quæsia materialis (ut sic dicam) per denominacionem
extrinsecam , non satis esse ut angelus moueri di-
catur.

XVII. At vero quando mutatio angelii fit secundo mo-
do, necesse est, ut per mutationem propriam in ipso
angelo tanquam in subiecto receptam, amittat vel
acquirat præsentiam vel propinquitatem ad corpo-
ra, quia illa acquisitione vel amissio non fit per muta-
tionem alterius ergo necesse est, ut fiat per mutatio-
nem ipsius Angelii. Antecedens pater, quia supponi-
mus nullum autem corpus localiter moueri: impos-
sibile autem est intelligere duas res, quæ antea erant
coniunctæ, nunc esse distantes, nisi per mutationem
localiem alterius. Quod autem sæpe angelus hoc mo-
do mutat præsentiam , euidenter confirmat exem-
plum de anima rationali, quæ cum separatur à cor-
pore reali præsentiam, quam ad illud habebar, a-
mittit, & acquirit aliam in celo, vel in inferno, &
tunc per se loquendo, & ex necessitate nulla muta-
tio localis fit , vel in corpore quod ab anima deser-
tur, vel in aliquo alio; illa ergo mutatio necessario
debet intelligi subiectivæ & intrinsecæ in substantia
animæ. Atq; idem est de mutatione , quæ secundum
fidem nostram frequenter fit in eadem anima à pur-
gatorio ad celum: quæ enim mutatione localis aliqui-
us corporis necessaria est, ut talis mutantur fiat? Idem
ergo maiori ratione intelligimus verum esse in an-
gelis, qui in celum ascendunt, vel descendunt in ter-
ram, nulla facta motione locali in corporibus, quæ
per se necessaria fit : & iuxta Theologorum doctrinam
comitantur animas, dum ad sualoc tendunt.
Et ratio à priori est, quia angelus non tatum moue-
tur per accidentem, sed etiam per se: esset enim magna
imperfectio, si substantia mutabili, seu indigente
motu solum posset moueri per accidentem ad motum
alterius: ergo, dum angelus per se mouetur, se appli-
cando hinc vel alteri loco, ille motus non potest es-
se, nisi in ipso angelio, quia in nullo alio existit.

XVIII. Hinc alterius coniunctus, idem dicendum esse
in tertio modo, quo substantia spiritualis simul cum
corpore mouetur, vt. v.g. quando angelus assumens
corpus, cum illo incedit, ut quando angelus defere-
bat Habacuc. Primo quidem, quia tunc angelus tam
per se mouetur, quam si solus mutaret locum: ergo
concomitantia alterius corporis ab ipso morti, non
tollit quin ipse vere in se recipiat motum, ac si solus
mutaretur. Pater consequentia, quia concomitantia
alterius non impedit propriam mutationem , præ-
fertim, quia non tam est concomitantia, quam con-
secutio ordine naturæ posterior, ut iam declaro. An-
tecedens autem pater primo in illo exemplo de Ha-
bacuc, quia angelus tunc non ferebatur, sed secum
ferebat hominem: ergo ipse angelus per se moue-
batur, homo vero quasi consequenter ad motum,
seu virtualem contactum angeli: sicut quando ho-
mo velequis mouetur, trahens lapidem aut currū,
magis per se mouetur homo aut equus , quam res,
qua trahitur. Atque idem in rigore est, etiam si an-
gelus non mouetur in corpore assumpto, motu, qui vi-
deretur progressius, nam licet quoad nos , seu in ex-
terna specie videatur moueri per accidentem, quia co-

Tom. II. Metaphys.

tum illud apparet per modum unius corporis vi-
uentis, tamen re vera non est unum per se id, quod
mouetur, sed duo, quæ non habent inter se unionem,
nisi motoris & moti, & ideo angelus non proprio mo-
uetur ad motum corporis, sed seipsum mouet, & se-
cum defert tale corpus, quod vocatur assumptum
accidentaliter , proper motionem cum peculiari
modo & representatione. Tunc ergo etiam proprius
motus angelii in ipso recipitur.

Quod præterea ita declaro, quia licet virtus mo-
tio vtriusque scilicet, angelii, & illius corporis, sit in
solo angelio, tamen non uno impulsu, neq; una actio
mouet vtrumq; , nam actio qua mouet corpus,
est in ipsomet corpore (loquo enim in transiente)
illa vero non sufficeret ad mouendum, seu deferendu-
m simul ipsum angelum , tum quia nulla supponi-
tur colligatio inter angelum & corpus, ratione cu-
jus moto corpore feratur angelus, nisi ipse seipsum
ferat, ut ita loquer. Tum etiam, quia posset angelus
impellere & proiicere corpus manens ipse immo-
tus. Addo præterea, etiam si demus angelum tunc
moueri per accidentem, necessarium esse, ut in se reci-
piat mutationem, quia vere & in se mutetur, quia ve-
re mutat formalen locum (ut sic dicam) in quo antea
erat: sicut homo qui defertur in naui, licet dica-
tur moueri per accidentem, ramen in se vere recipit mu-
tationem, quia licet non mutet materialem locum
circundantem, mutat tamen formalem locum, quem
Arist. dicit esse immobilem. Vnde non dicitur mo-
ueri per accidentem, quia non vere in se mutatur, sed
vel quia illa mutatio non per se fit, sed consequen-
ter ex alia mutatione, vel certe, quia non mouetur ut
totum, sed per modum partis unius integrum mobilis,
Et optimum exemplum est in anima rationali con-
iuncta corpori, quæ licet per accidentem moueri dicatur
moto corpore, nihilominus vere ipse in se mouetur,
& mutat suum partiale locum: multo ergo
magis id verum erit in angelio , qui non minus defini-
nitus suo ad æquato loco, quam anima corpore.

Tandem probatur ratione his omnib; rebus com-
muni, quia quando angelus hoc modo mouetur eū
alio corpore, licet non amittat præsentiam substancialis
ad illud corpus, cum quo mouetur, amittit
tamen propinquitatem, quam habebat prius ad alia
corpora , quibus corpus motum ab ipso prius erat
propinquum, ut v. g. cum angelus loquebatur cum
beata Virgine, sicut illud corpus per quod loqueba-
tur, erat propinquum Virginis , etiam substantialis an-
geli erat propinquum , non per intimam præsentiam
substantialis intra corpus Virginis, quia supponi-
mus suis definitiæ in illo corpore , sed per quadam
localiem propinquitatem. Non enim capit mēs
quod corpus illud, in quo angelus loquebatur, esse
propinquum Virginis , & angelus per suam substan-
tiæ esset intime & definitiæ in illo, & quod non
haberet quandam proportionalem, veram tamen &
propriam propinquitatem substantialis suæ ad corpus
Virginis. Cum ergo illi angelus discedebat per mo-
tum localiem sui corporis, sicut corporis illud amitte-
bat propinquitatem, & paulatim habebat magis acma-
gis distans corporaliter, ita & angelus substantialiter
& localiter modo sibi portionato. Ergo non po-
terat id fieri sine propriâ mutatione recepta in ipsa
substantia angelii. Pater consequentia, quia propin-
quitas inter duas res non potest amitti vel mutari,
nisi per mutationem alterius earum , sed tunc non
fuit mutatum localiter corpus Virginis: ergo non
potuit amitti illa propinquitas, nisi per mutationem
propriam ipsius substantialis angelicæ.

Nec dici potest, per solam mutationem corporis
assumpti mutatam fuisse propinquitatem inter sub-
stantialiæ angelii, & corpus Virginis, quia illud corpus
assumptum neque erat fundamentum, neq; extre-
mum illius relationis: ergo per solam mutationem
eius non tollitur illarelatio. Vnde potuisset optime

illud corpus moueri, vel à Deo, vel ab ipso angelo per impulsum, vel dissipari & corrumpi, manente substantia angelī æque propinqua corpori Virginis, ut, v.g. aliquid operando in aere, vel in alio corpore introrsum in locum alterius: ergo non satis est mutatione facta in corpore, ut substantia angelī amittat propinquitatem, nisi in ipsam hat aliqua mutatione. Sic igitur satis constat, his duobus ultimis modis explicatis angelum ita vere ac proprie moueri, ut ipse sit proprium subiectum illius mutationis, ratione cuius moueri dicitur.

XXII. Neque contra hanc assertione, aut precedentes aliquid obicit, ut auctores citati, cui specialiter respondere necesse sit. Solum enim supponunt fundatum illud quod in re spirituali non sit propriū & intrinsecum Vbi, & ex illo consequenter philosophantur, si enim angelus non habet intrinsecum Vbi, nec intrinsecum motum habere potest: nos autē contrario modo progredimur ab eo, quod notius & evidenter videtur ad contrariam resolutionem proposita questionis demonstrandam.

Quinta assertio dñi cœlestis questioni respondens.

XXIII. Dico ergo quinto. In substantia finita immateriali datur propriū & intrinsecum Vbi illi proportionatum. Hac assertio sequitur manifeste ex dictis, eamq; defendit late ab impugnationib; Gregorii Capreolus in 2. distinc. 6. qual. 1. artic. 2. ad argumenta ultimo loco posita contra secundam conclusionem: vbi indifferenter videtur loqui quod hoc de corporibus & spiritibus. Loquor autem de substantia finita, quia nunc de Vbi accidentali agimus, quod non habet locum in Deo: de quo etiam supra disputatione 30. sect. 7. dictum est, & infra soluendo argumenta aliquid addemus. Assertio ergo posita evidenter, ut existimo, infertur ex praecedentibus, nam omnis motus intrinsecus inhærens aliqui subiecto, relinquit in eo aliquem realem terminū, & non potest esse via in uno subiecto, & terminus in alio, cum via nihil aliud sit, quam intrinseca acquisitione & dependentia eius rei qua sit: vnde si via sit in aliquo subiecto, in eodem sit res, qua per illam acquiritur. Ex hoc enim principio supra argumentatus sumus de Vbi corporum: est autem illud principiū ex se generale ad omnē subiectū, omnē mutationem, nam ratio facta vniuersalis est, & abstracta. Sed in substantia angelī cum mouetur localiter ineat aliqua vera mutatio realis, ut ostensum est: ergo aliquid per illam acquiritur vel amittitur in tali substantia illi intrinsecum, seu inhærens. Hoc autem non potest esse nisi Vbi, quia motus localis non tenet nisi ad Vbi, ergo datur in substantia spirituali finita intrinsecum Vbi. Ethereatio, qua per se sola mihi videtur sufficiens suppositis principiis positis, evidenter constabit declarando quale sit hoc spirituale Vbi, quod in sequenti sectione commodius sit.

SECTIO IV.

Quam proportionem seruent inter se ubi corporis & spiritus.

I.

Rius quam respondeamus fundamētis prioris sententia præcedentis sectione positis, amplius declaranda est ratio & natura ipsius spiritualis Vbi, quod non potest à nobis fieri, nisi per proportionem ad Vbi corporeum, & illa inter se comparando.

Vbi angelī cū specie dñi est ab Vbi corporeo. Probatur, nam Vbi corporis materia est: Vbi vero angelicum spirituale. Deinde, corporeo. ratione Vbi corpori subiectum eius est ita exten-

sum in ordine ad locum, ut sit totum in toto, & pars in parte spatii quod occupat: at vero ratione Vbi spirituali subiectum non est ita extensum, sed indistinctibiliter præsens, ita ut si præsentia sit ad spaciū indistinctibilem, totum subiectum eius sit in toto, & totum in qualibet parte. Tertio, Vbi corporeum tale est, ut non admittat secum in eodem spacio aliud corpus naturaliter existens: Vbi vero angelicum ex vi, & natura sua non excludit ab eodem spacio quolibet aliud Vbi, sive corporeum sive spirituale. Ex his ergo satis colligitur essentialis diuersitas inter haec Vbi, & consequenter inter motus locales corporis & spiritus: de quo iterum occurrit sermo infra sc̄. 5. vbi conuenientia & differentia inter haec magis declarabitur.

Dico secundo: De Vbi angelico est cum proportione philosophandum, sicut de Vbi corporum, quantum ad multa in quibus conuenient, quod ad rem præsentem spectant. Probatur applicando similatim, & cum proportione: quæ de Vbi corporeo in 1. sect. diximus.

Prima conuenientia inter Vbi corporis & spiritus.

Primo ergo hoc Vbi angelicum est modus substantia angelicæ, ex natura rei distinctus ab ipsa Vbi qd; à quo formaliter habet talis substantia præsentium substantiale, quantum est ex parte sua ad corpus occupans tale spaciū. Probatur, quia Vbi est aliquid, quod acquiri potest, & amittit per verum motum realem inhærentem ipsi substantie spirituali: quidquid autem ei modis est, distinguuntur saltem ex natura rei ab illa substantia, in qua amittitur vel acquiritur, ut sepe in superioribus probatum est. Hoc autem distinctio modalis sufficit in præsenti, quia per localem motum non transmutatur substantia secundum aliquam rem ab ipsa 12. littera distinctam; ideoque nec motus ipse localis distinguuntur realiter à mobili, sed modaliter. Vnde etiam sumitur confirmatio, nam motus localis, cum 17. q. 4. 10. sit subiectum in substantia angelī, ut ostendimus, necessario debet esse modus eius, & ex natura rei distinctus ab illa, quia est aliquid proutimum reale & absolum, quod potest esse & non esse in illa: ergo & Vbi, quod est intrinsecus terminus talis motus, est motus intrinseco afficiens ipsam substantiam angelī.

Præterea, quod effectus formalis talis modi sit constituere præsentem substantiam angelī hic, vel ibi ex eadem proportione ad corpora intelligi posse. Item quia ex dictis demotu angelico & ex aliis confirmatis principiis positis, facile intelligitur, hunc effectum formalem esse necessarium in substantia angelī, & ex primo aliis effectus formalis, quem possit dare predictus modus: ergo. Consequenter cum minori suis persicata sunt. Maior declaratur breviter, nam substantia angelī vere per se ipsam adest inimicu corpori, illi autem præsenta, licet ut dicit ordinem ad alterum sit relatio, tamen ut est fundamentum illius relationis, est quid absolutum, non tantum in corpore, sed etiam in substantia angelī, & posset explicandi gratia vocari absentia. Hoc autem fundamentum ex parte angelī non est sola substantia eius. Nam angelus, verbi gratia, qui est nūc præsens huic aule ille met secundum totam substantiam suam potest esse in celo, & ibi non fundaret relationem præsens, ad hanc aulam in eodem loco manentem: ergo sola substantia angelī, ut sic secundum se nec est fundamentum talis relationis, neque formale extremum, ad quod terminatur relatio alterius: ergo oportet aliquid aliud adiungere illi substantie: hoc autem nihil aliud est, quam illud esse ibi quod per modum absolutarū præsens intelligitur in tali substantia, quod

quod necesse est formaliter provenire ab aliquo intrinseco modo illius substantiaz, ergo.

VI. Responderi solet id, quod ex parte angeli additur, ut proxima ratio fundandi hanc relationem, non esse modum aliquem in ipso angelo, sed esse operationem eius in corpus. Sed hanc evanescem inferius refutabimus, ostendendo hanc operationem neque esse necessariam ad illam relationem, nec posse esse fundamentum, aut rationem talis praesentia. Et declaratur breuiter ex dictis de mortis angelis, qui a non potest angelus habere illam praesentiam, formaliter per solam denominationem ab aliquo corpore, vel a qualibet alia re illi extrinseca, nam fieri potest ut recedente qualibet corpore, & a qualibet alio adueniente, angelus eundem praesentem modum ex partibus retineat, ut in argumentis superioris factis declaratum est: & in sequentibus necessario inculcabitur sibi: ergo hic effectus formalis absolutus praesentia, seu existens hie aut ibi, est ab aliquo modo intrinsece existente in ipsa substantia angelis, quod esse non potest, nisi ille modus superioris a nobis declaratus.

Secunda conuenientia.

VII. Scundo, hoc Vbi conuenit angelo, per se loquendo, independenter a corpore extrinseco, a quo fortasse hic & nunc distat, vel in quo forte o: eratur, sicut dicebamus superiorius Vbi intrinsecum conuenire corpori independenter a corpore circumseriente. Probatur eodem modo, quia in nullo genere causae pendet talis modus angelicus a tali corpore, quia neque ut a forma extrinsecus denominante, ut ostensum est, neq: ut ab efficiente: quia corpus non agit per se in spiritu naturaliter loquendo: & de aliis generibus causarum res est clara. Neq: etiam pender ut a termino, quia non est relatio praedicamentalis, sed ad summum est fundamentum eius, & hoc magis statim confirmabitur.

Tertia conuenientia.

VIII. Tertio addendum est, hoc Vbi angelicum non solum non pendere ex hoc, vel illo corpore simul existente, verum etiam nec simpliciter a corpore, in quo etiam seruat proportionem cum Vbi corporeo, quantum ad hoc quod sicut Vbi intrinsecum vnius corporis essentialiter non requirit aliud corpus circumdans, sed potest manere etiam si reliquum spatium vacuum sit, ita angelus potest retinere idem Vbi reale, spirituale & intrinsecum, non solum si corpora mutantur, verum etiam, si omnino auferantur, & spatium corporibus vacuum relinquatur. Probatur, quia tale Vbi, sicut non pender ex singulis corporibus, ita nec ex omnibus simul, neq: ex corpore determinate, neque confuse aut disiunctim, quia non est maior ratio vnius, quam alterius dependentia.

IX. Secundo, quia hoc Vbi angelicum non dicit essentiali habitudinem ad spatium reale, & corporum: ergo omnino ablato tali spatio manere poterit. Antecedens probatur, quia vel illa habitudo ad tale spatiū est ut ad causam, vel ut ad effectū, vel ut ad terminum, nullum istorum dici potest cum probabilitate: ergo. Probatur minor quod primam partem, quia, ut iam dixi, spatium corporeum non agit in spiritu per se & naturaliter, siue sit sermo de hoc spatio determinate sumpto, siue absolute de hoc vel quoconque alio ibi succedente. Quod secundam partem probatur, tum quia spatium corporeum ut sic, & ratione sua entitatis non est effectus alienius spiritus creari posse & ex necessitate loquendo. Et quamvis angelus possit aliquid operari in tali spatio, tamen neque hoc semper necessarium est, neque illud esse potest ratio praesentia, sed potius supponit praesentiam, ut statim declarabo. Quod terciam autem partem probatio constat ex

Tom. II. Metaphys.

dicitis, quia hic modus non constituit in relatione praedicamenta, quia exclusa intelligi non potest in praesenti materia dependentia essentialis ab aliquo ut a termino.

X. Tertio argumentor in hunc modum: ponamus angelum aliquem secundum substantiam suam esse intime praesentem alicui corpori: potest ergo Deus annihilare illud corpus, conferuando omnino immutatam substantiam angelii, omni genere mutationis realis, & sine productione aut successione alicuius corporis, sed relinquendo spatium illud, quatenus corporale erat, inane: in his enim omnibus nulla est repugnancia, ut per se notum videtur. Rursus reproducat Deus illud corpus cum eodem Vbi quod ante haec habebat, in hoc enim etiam non est repugnancia. Tunc sic concluditur, angelus ille a quo est intime praesens corpori illi reproducetur, ac erat antequam annihilaretur: ergo est in angelo idem modus extrinsecus existendi hic, ratione cuius haberet illam praesentiam: ergo semper angelus retinet in se illum modum intrinsecum, etiam quando illud spatium vacuum manit, in quo modo ostendimus Vbi angelicum consistere: atque ita concluditur, tale Vbi per se non pendere ab spatio corporeo. Maior videtur per se nota, quia angelus immutatus manit, & corpus recuperat eundem locum, seu intrinsecum Vbi: ergo erunt tam propinquai & intime sicut anteagerant. Item si corpus sine interruptione sive existentia perseverasset in eodem loco, & angelus etiam fuisset immutatus, semper fuisset eque simul: ergo licet interrupta fuerit mutua praesentia per ablationem alterius extremitatis, si illud restitutum fuit ad eundem statum, erit eadem propinquitas. Prima vero consequentia etiam est nota ex superioribus, quia ad fundam mutuam propinquitatem non satis est fundamentum, seu Vbi vnius extremitatis alio. Item, quia licet corpus illud restitutum fuisset ad idem Vbi, si angelus inde fuisset mutatus, non haberent inter se eandem propinquitatē: ergo oportet, ut perseveret in angelo aliquid, quod per mutationem eius potest acquiri aut perdi; quod necesse est esse modum intrinsecum eius. Secunda vero consequentia patet ex prima suppositione: nam corpus annihilatum fuit sine mutatione reali angelii, & consequenter reproductum fuit sine reali additione facta in angelo ergo omnis modus realis qui reperitur in angelo ante annihilationem illius corporis, & post reproductionem eius, perseverauit in angelo toto eo tempore, quo corpus illud fuit annihilatum & spatium vacuum. Ergo Vbi angelicum quantum est ex se a quo potest conservari siue spatium sit reale & corporeum, siue inane, seu nihil praeter ipsum angelum.

Quarta conuenientia.

XI. Quarto ex dictis a fortiori infertur, hoc Vbi angelicum intrinsece non pendere ex operatione angelii in corpus aliquod, neq: ex aliqua alia reali unione ad corpus. Probatur, quia si non pender ex corpore, ut ostensum est, multo minus pender ex operatione in corpus. Deinde ex propriis, quia si Vbi angelicum pender ex operatione in corpus, vel est a priori, tanquam a causa seu ratione ipsius praesentia angelica, vel a posteriori, ita ut sit operatio necessaria consequens praesentiam, neutrum dici potest, ergo. prior pars antecedentis probatur primo, quia operatio, quae ab angelo fit in corpus, aut intelligitur transiens & recepta in ipso corpore, aut immanens in ipso angelo: prior in se est materialis, & factum ob hanc causam non habet causalitatem in angelū, quae proprie causalitas per influxum realem dici possit. Et etiā actio illa extrinseca angelo, quae proinde ad summum potest extrinsece denominare actu operantem hic, non vero potest formaliter conferre intrinsecum modum spiritualem, in ipso angelo existentem.

XII. Posterior vero operatio immanens, à qua effecti-
us prodit transiens, non est nisi volitio qua angelus
vult operari in corpus. Hęc autem volitio non po-
test per se ipsam formaliter constitueri angelū huic
corpori præsentem, quia illa volitio est quidam a-
ctus existens in voluntate: modus autem intrinsecus,
quo diximus angelum constitui alicubi, est proxime
& immediate officiis ipsam substantiam angelī, sicut
& motus localis eius: nō est ergo formaliter qua-
litas neque actio vitalis, sed quoddam accidens al-
terius rationis & proprii prædicamenti. Vnde etiā
intelligamus angelum carere omni actu vitali, opti-
me intelligimus ipsum manere substantialiter præ-
sentem, vbi antea erat ergo hoc Vbi angelicum non
constituitur formaliter per illam operationem. At
vero effectiue potest quidem hoc Vbi causari à vo-
luntate angelī, tamen hoc non fit per volitionem,
quatenus per illam vult operari in corpus, sed per
volitionem qua vult se mouere & applicare huic vel
illī loco: quia volitio est obiectio diversa. Adde
quod licet ab hac voluntate effectiue fiat ipsum V-
bi, non tamen necesse est, ut ab illo pendeat in con-
seruari: postquam enim angelus per voluntatem se
mouit & fecit præsentem alicui corpori, etiam si non
habeat illam actualē voluntatem, dummodo non
habeat contrariam inde recedendi, ibi manebit præ-
sens, quia non est à quo necessario mutetur. Ergo
nullo modo pendet Vbi angelicum ab eius opera-
tione vt à causa.

XIII. Et confirmatur, nam potius operatio angelī in
corpus pendet ab eius Vbi aliquo modo, vt à causa,
idest vt à conditione necessaria quam supponit, nam
agens unum licet spirituale sit, sicut operatur ex
præsupposito subiecto, ita prærequisit coniunctio-
nem, seu propinquitatem ad illud, vt in illud agere
possit inxta ea, quia supra late tradidimus disp. 18. Il-
la autem propinquitas supponit ex parte angelī tale
Vbi, nam ex vi solidus substantia sua, vt sic illam non
haber: ergo operatio in corpus supponit Vbi ange-
licum: non est ergo causa illius, nisi forte finalis, quan-
tenus videlicet, angelus se applicuit ad tale corpus,
Vt in illud operaretur, quia causalitas est imperitne
ad rem præsentem.

XIV. Probatur iam alterum membrum, nimis, quod
operatio angelī in corpus non fit requisita tanquam
necessario consequens ad Vbi angelicum, primo,
quia talis operatio est libera angelō, non solum vt
absolute existent, sed etiam vt existent, hic: seu vt
habenti tales modum præsentia, cum nihil cogita-
ri possit, quod voluntatem angelī necessario deter-
minet ad tales operationes, per se & ex natura rei
loquendo, & seclusus extraordinariis actionibus Dei.
Secundo, quia operatio angelī in corpus non potest
esse nisi motio localis ipsius corporis, vt supra disp.
35. ostensum est, sed vt angelus habeat suum intrin-
secum modum præsentia, & respectum propinquita-
tis ad tale corpus alicubi existens, impertinet est
quod tale corpus localiter moueat, vt per se vide-
tur notum: ergo sine causa dicitur illa motio neces-
sario sequi ex vbi angelico.

XV. Tertio id patet inductione, quia vtrumque mem-
brum dilemmatis confirmat. Nam in primis anima
rationalis separata habet etiam suum intrinsecum
Vbi, vt probant omnia, quae diximus, nam illa com-
munia sunt substantia finit & spirituali vt sic, &
tamen anima separata nullam habet operationem in
corpus. Secundo angelī, iuxta communem senten-
tiā Theologorum creati sunt in cœlo Empyreo,
& tamen in illo operari nihil poterunt, cum immu-
tatum semper manserit: habuerunt ergo ibi præsen-
tiā sine operatione. Nam quod Capreolus in 2. di-
stinct. 2. quæst. 1. ait, eos affuisse ibi ornando cœlum,
verba tantum sunt: interrogo enim an ornauerit
cœlum effectiue, ornamentum aliquod in illis faci-
endo: & hoc dici non potest, quas enim qualitates,

aut quam rem aliam in illud cœlum produxitent
Aut intelligit ornasse quasi formaliter, vt genita or-
nat annulum, aut princeps thronum in quo se dicit, &
hic modus ornatus consistit in sola præfentia sine o-
peratione. Adde dæmones esse in inferno nō vt or-
nat illud, neq; vt ibi operentur, sed vt patiantur po-
tius, quam passionem multi Theologi putant con-
stere præcipue (quoad peccatum sensus) in violenta
detentione intra insimum & vile corpus, quod ea ra-
tione apprehendunt vt instrumentum diuine iusti-
tiae. Et quamquam fortasse præter hanc peccatum sit
alia maior, tamen nō est dubium, quin etiam illa sit
peccatum, & quin potuerit esse sola, si Deus veller: &
tamen illa in rigore non includit aliquam actionem
vel passionem extrinsecam præter intimam præsen-
tiā. Præterea angelī, vt certo credimus, inter nos
versantur, & nobiscum adiunguntur, & tamen non sem-
per actu operantur, vel in nobis vel in hoc medio
aere, qualis enim fingi potest probabiliter talis cō-
tinua operatio? Nam quod quidam aiunt semper esse
attentos ad operandum, si necesse sit, nil refert ad rem
præsentem, quia illa attentio est actus mere imma-
nens, & in cœlo existentes habere illū possent. Qod
si respondeant hic iam habere applicatam virtutem,
hoc, præter internum propositum voluntatis, nihil
aliud est, quam esse iam præsentes & quasi approxi-
matos ad agendum etiam nō actu agant, & hoc est
quod nos intendimus.

His rationibus convicti fatentur aliqui necessariā
non esse actualem operationem angelī in corpus, vt
habeat præsentiam seu propinquitatem substantia-
lem ad illud: dicū tamen necessariam esse aliquam
unionem realem angelī ad corpus, ratione cuius im-
mediate dicatur esse in corpore cui est unitus, & ratio-
ne illius dicatur esse distans aut propinquus aliis
corporibus, quia haec relationes non possunt intelligi
in angelō nisi medio corpore, neque per corpus
possunt conuenire nisi posita aliqua unione ad tale
corpus. Quod per quandam proportionem ad ani-
mam rationalem corpori unitam intelligi & declarari
potest. At vero qui ita sentiunt, quipiam nouum
ex cogitarunt, minime necessarium, & in expi-
cabile. Quis enim ex veteribus & grauibus Theolo-
giis posuit uniuersam inter angelum & corpus forma-
lem unionem, seclusa efficientia: aut quia est neces-
sitas huius formalis unionis ad intelligentiam inti-
mam præsentiam & distantiā substantiae spiri-
tualis cum corporali? Quamvis enim in anima hoc
inueniatur, quia est forma corporis, & in divino
Verbo, respectu corporis Christi, vel potius in cor-
pore respectu Verbi proper peculiare mysterium
unionis hypostaticæ, tamen inter Deum & omnes
creaturas corporaes inuenimus intimam præsentia
substantialem sine tali unione. Quod si quis dicati-
bi interuenire efficientiam, & unionem esse neces-
sariam vbi deest efficientia, contra hoc est, quia, vt
supra vidimus, efficientia non est ratio illius præsen-
tia ex parte Dei, sed potius illam supponit, ex parte
vero creature, efficientia illa est necessaria, quia per
illam, & consequenter fit præsens. Et similiter uni-
onem animæ, quamvis simili sit cum intimā præfentiā
substantiali inter animam & corpus, nontamen est
ratio illius, neque in re omnino idem cum illa, nam
prius natura, quam per generationem anima via-
tur corpori, per creationem fit in tunc præsens illi: &
in resurrectione, verbi gratia corporis Christi, pri-
usquam illa anima iterum vniuersetur corpori, per mo-
tum localem ascendit à limbo usq; ad sepulchrum,
qui motus localis non fuit per se primo terminatus
ad unionem animæ cum corpore, sed ad præsentiam
localem, ad quam statim subsecuta est unio: non est
ergo unio ratio præsentia, sed potius præsentia sup-
ponitur ad unionem.

Vnde secundum absolutam potentiam non con-
ueruntur in subsistendi consequentia, sed prior est

præsentia. Nullo enim modo fieri potest ut fiat unio ani. & ad corpus sine intime præsentia & propinquitate ipsorum, vt per se notum est: è conue: so autem nihil repugnat manere animam secundum substantiam suam præsentem corpori, & nō vnitam illi formaliter. Vt verbi gratia, in instanti mortis cum naturaliter dissoluitur unio ex defectu dispositioni corporis, facilime posset Deus facere ut anima ibi præsens manere localiter immurata, nā quid repugnat cōseruare ibi animam præsentem sine formalis unioni? siue est præsens coro & purgatorio absq; simili unione. Præterea supra ostensum est esse in angelis modum quendam intrinsecum existendi alicubi omnino independentem à corpore, qui ex parte ipsorum sufficit, vt si corpus ibidem exiatur, habeant inter se intimam & realem præsentiam: ergo præter illum modum non est necessaria aliqua realis unio inter Angelū & corpus propter præsentiam: ergo simpliciter necessaria non est, quia nulla alia ratio huius necessitatis excogitari potest.

XIX. Præterea est talis unio inexplicabilis: primo quia non potest esse unio substantialis, vt est per se manifestum in angelis, de quibus loquimur, quia neq; informans substantialiter corpora, neque illa suppositant, aut communicant illis suam substantiam vel existentiam: præter quos modos nulla potest intelligi substantialis unio rei spiritualis ad corporalem. Neq; etiam esse potest unio accidentalis, quia seducessa unione per modum continuationis, qualis est media quantitate, quia non habet locum inter spirituum & corpus non potest intelligi unio accidentalis inter substantias, nisi aut per solam approximationem, & intrinsecam denominationem, vt est in corporibus inter locum & locatum, inter vestem & vestitum: aut per efficientiam seu impressionem aliquam qualitatum, vt ignis dici potest vnitus ferro candenti, & Deus vnitus anime iusti: neque præter hos haec tenus excogitatus est aliud modus unionis accidentalis inter substantias. Adeo vt Nestorius & alii heretici, qui affirmarunt esse solam unionem accidentalem inter Verbum diuinum & Christum hominem, nullo alio modo illam explicare potuerint.

XVIII. Ex ratione declaratur, nam cum aliqua duo realiter vniuntur, non per continuationem, sed per immediatam coniunctionem eorum inter se, necesse est ut aliquod esse reale vnum alteri cōmunicet, quia omnis unio realis ad hoc tendit, vt ex extremis vnu quid coalescat, quod non sit nisi quatenus vel ex eis resultat aliquo modo Vnum esse, vel Vnum alteri cōmunicat suum esse. Sed ex duabus substantiis vt sic non confertur aliquod vnum esse accidentaliter, neque una earum formaliter seu per seipsum potest communicari alteri esse accidentale, nisi imprimum, id est, per extrinsecam denominationem, quia substantia vt sic non habet in se tale esse, & non potest per se ipsam formaliter communicare, nisi quod in se haberet. Ergo non potest inter substantias vt sic intercedere accidentalis unio, nisi velesse, vel per aliquam extrinsecam denominationem seu relationem, quia non sunt verae & reales uniones, neque requirunt proprium modum unionis in aliquo extremorum. Accedit quod omnis modus unionis reducitur ad aliquod genus causalitatis intrinsecæ: angelus vero assistens alicui loco, si in illo nihil causat effectum nihil omnino causat, neq; enim intelligi & explicari potest quid intrinsecè per se ipsum causet in corpore: ergo neque intelligi potest quan peculiares uniones habeat ad illud. Neque est maior ratio, cur Angelus habeat talen unionem ad corpus, quam corpus ad Angelum, cum non plus causet Angelus in corpus, quam corpus in Angelum: ponere autem hunc modum realem in corpore, valde improba-ble est & incredibile. Item alias etiam anima separata est capax huius rationis ad corpus, seclusa infor-

matione, quia etiā illa potest esse intime præsens in aliquo corpore; illud autem inauditure est, & inintelligibile. Tandem eadem ratione oportebit dicere quando duo corpora ponuntur penetratiuæ diuina virtute, habere inter se realem modum unionis, præter propria & intrinsecā Vbi, & relationes prætentie inde resultantes consequens autem plane falsum est quia illud est omnino superfluum, & fine fundamento. Quod si duo corpora possunt intelligi sibi intime præsentia penetrari ab absque tali modo, cui non potuerunt intelligi substantia corporea, & spirituallis inter se etiam mutuo & intime præsentes absque illo modo unionis gratis conficto & inexplicabili.

Estne angelus ut in loco in corpore, in quo non operatur.

XX.

R Elinquitur ergo, proprium Vbi angelicum & spirituale per se non pendere ex unione reali vel operatione in corpus: ideoque posse spiritualem substantialiam per suum Vbi intrinsecum esse intime præsentem alicui corpori habenti proprium Vbi accommodatum ad illam præsentiam, quamvis inter ea non sit actio via vel operatio, sicut vnum corpus potest esse propinquum alteri vel etiam penetrative præsens sine actione. Tunc vero suboritur quæsto, quia potest esse magis de modo loquendi quam de re, an tunc angelus, qui sic est præsens alicui corpori, dici possit esse in illo vñ in loco. In quo videtur esse diuersitas opinionum inter Diuum Thomam & sequaces & Scotum cum suis, nam Diuus Thomas negat, Scotus vero affirmat, quia ad id sufficit præsentia substantialis, ratione cuius dicimus angelos esse in celo, aut esse hic, vtique vt in loco. Sed si in Philosophico rigore loquamur, sententia Diuui Thomas superior est, quia in tali corpore nulla habitudo intelligi potest ad angelum, ratione cuius dicitur locus eius, quia solum habet habitudinem propinquitatis, vt ex dictis patet: sola autem propinquitas non sufficit: cure enim potius diceretur corpus locus angelis, quam est converso, cum etiam in angelo sit relatio propinquitatis ad corpus? Item etiam inter corpora locatum est propinquum loco quod non est satis vt sit locus eius. Item li duo corpora sint penetrativa in eodem spacio, neutrum est locus alterius, etiam si sibi sit propinquissima: ergo similiter, &c. Ratio de neque est, quia locus extrinsecus (de hoc enim solo potest verificari quæsto) habet rationem continentis: corpus autem illud nullo modo continet angelum, neque ab eo continetur, sed recte concomitantes sunt simul. Nec Scotus oppositum probat aliquo argumento, sed solum probat substantialem præsentiam angelii, respectu talis corporis. Vnde vero ortum habuerint illæ locutiones, angelus est in celo, & similes, & quomodo intelligenda sint, explicabimus paulo inferius, vbi hoc magis declarabimus & confirmabimus.

Quinta conuenientia.

Q Vinto ex dictis concluditur, **f** Deus creasset angelum ante medium corporum, habiturum necessario fuisse suum proprium Vbi intrinsecū, quod esset modus substantiae eius, in quo etiam seruat proportionem ad corpus, vt à nobis explicatum est. Probatum primo ex dictis, quia hoc Vbi angelicum non pendet ex corpore: ergo quamvis nulla sint corpora, est capax angelus proprii Vbi: ergo ex hac parte non est repugnantia. Alioqui vero ex limitatione angelicæ naturæ oritur intrinseca indigentia & necessitas talis Vbi, etiamsi corpora non sint. Quod ita declaro, nam si post creatum angelum Deus crearet corpus, seu hunc medium, ex vi creationis utriusque non

XXI.
Angelus
ante me-
dium crea-
tus intra-
cum Vbi
haberet,

sequitur per locum intrinsecum, quod angelus & corpus sic creata, sint inter se distantia seu intime presentia substantialiter. In quo est magna differentia inter Deum & angelos, nam quando cumque, & quomodo cumque corpus creatur, necesse est ut habeat Deum intime presentem per essentiam, quod prouenit ex immensitate Dei: angelus vero non est immensus, & ideo non necessario est per suam substantialiam praesens in omni corpore quod creatur vel generatur ut etiam nunc in rebus huius mundi videre licet ergo quamvis angelus est creatus ante corpus non necessariis est intime praesens corpori postea creato ex vi solius creationis eius, quanquam si Deus vellit, posset etiam ita creare corpus illud, ut statim haberet intimam presentiam cum angelo, & angelus ad illud, quia in hoc etiam nulla est repugnantia.

XXII. Ex utroque autem infertur quod intendimus. Nam si corpus & angelus sic creata, non habent intimam praesentiam, ideo est, quia utrumque habet limitatum Vbi, inter quae est aliqua distantia, vel realis, vel qua aperte est realis fieri: ut infra declarabimus. Cuius etiam signum est, quia ille angelus posset fieri praesens illi corpori per propriam mutationem localem, sicut nunc per motum sit angelus praesens corpori quod antea non erat, ut supra declaratum est: ergo tunc angelus per illum motum acquirit nouum Vbi, quod potest esse ad qualiter virtutis eius: ergo amitterit quod antea habebat, quodque in sua creatione accepterat, etiam ante corpora. Si vero est contrario corpus illud ita creetur, ut statim sine noua mutatione in angelo facta sit intime praesens illi, hoc etiam est signum habuisse iam antea intrinsecum Vbi, in quo posse illa praesentia fundari, posito alio extremo proportionali. Cuius etiam argumentum est, quia post creationem illud corpus, posset angelus inde discedere, & amittere propinquitatem ad tale corpus per suam mutationem absque mutatione corporis: ergo amitteret tunc aliquem intrinsecum modum existendi, quem habebat etiam antequam corpus crearetur, qui modus nihil esse potest, nisi intrinsecum Vbi. Itaque quia substantialia angelii finita est, necessario recipit limitatum modum existendi, secundum quem possit esse absentia vel praesens, distans vel propinquus aliis rebus finitis. Quo sit ut talis modus necessario sit accidentalis, & variabilis in angelo per propriam mutationem eius, in quo ratio Vbi consistit. Quod totum ex se conuenit angelo, siue sunt corpora, siue non fint.

XXIII. Et confirmatur tandem, nam si unicum corpus creatur: necessario haberet aliquod Vbi proportionalium, etiam si nulla alia res creata sit, quod prouenit ex limitatione eius: ergo idem est proportionaliter in angelo. Dices non esse simile, quia corpus necessario secum afferit & constituit spatium reale ac extensem, non vero angelus. Respondeatur hoc discrimen esse impertinens, nam inde solum sequitur Vbi corporis esse extensem & corporeum, non vero Vbi angelicu. Hactenus enim nihil diximus de spatio reali, neque ad reale Vbi in communione necessarium existimat esse spatium reale: spatium vero imaginarium, vel ad omnem Vbi necessarium est, vel ad nullum quia in re ipsa vere non est necessarium, cum in re nihil sit, secundum modum autem conceipiendi nostrum, neque Vbi corporeum, neque Vbi spirituale explicari a nobis potest nisi per quandam habititudinem ad spatium imaginarium. Sicut ergo unicum corpus intelligitur habere suum Vbi sine habitudine ad rem alicui distinctam a se, quia realiter adest illi spatio: quia nobis concepitur ut vacuum, si nihil ibi sit, ita substantialia spiritualis, etiam si sit in mundo sine illo corpore, habere potest suum Vbi reale, non per habitudinem ad aliquid distinctum a se, sed quia alicubi adest, Vbi etiam posset adest corporis ibi crearetur & Vbi nos etiam concipiuntur spatium, quod licet intelligamus esse vacuum corpore, iam tamen non est

vacuum omni substancialia creata, cum vere ac realiter ibi angelus sit. Atque hinc sententia faverit Aristoteles, de cœlo capite 9. textu 100. Vbi sit extra cœlum esse intelligentias separatas felicissimam vitam a gentes.

An Vbi intrinsecum angelis sufficiat, ut dicatur esse in loco.

STATIM VERO suboritur quæstio similis precedenti, an tunc posse dici angelus esse in loco: & eadem quæstio est, quando angelus est simul cum corpore, & non operatur in illud an posse dici esse in loco ratione sui Vbi intrinseci, etiam si corpus non sit locus eius, ut diximus. Et hanc quæstionem existimo etiam esse de modo loquendi, nam res constat, nimur, ratione huius Vbi habere angelum, quantum est esse ut possit esse distans vel propinquus aliis rebus. Item illud satis esse ut possit moueri localiter, mutando diversum Vbi, nam hic est intrinsecus terminus motionis localis. Vnde etiam satis existimo esse hoc Vbi, ut per adverbia localia dicatur angelus esse hic vel ibi, quia haec adverbia in rigore non dicunt habitudinem ad rem extrinsecam, sicut in corporibus dicemus. His ergo constitutis, an ratione solus Vbi intrinseci dicendum sit angelus esse in loco, necne, etiam habet dubitandi rationem, quia in corporibus existit, de quibus diximus ad modum loquendi stare: & quia haec verba, esse in loco, significare videatur habitudinem ad rem extrinsecam, ideo non proprie dici de corpore ratione solus Vbi intrinseci. Major ergo ratione idem dicendum erit de rebus spiritualibus. Et hanc ratione existimo dictum esse Boetius & alii, immo & ab Ar. 1. de cœl. c. 9. tex. 100. incorporationis non esse in loco nisi Metaphorice, vel aquo: locuti sunt enim non de Vbi, sed de loco extrinsecō, qui secundum proprietatem non inventur in rebus spiritualibus, quia à nulla re extrinsecā possumus esse ac proprie contineri.

Et de eodem loco, ut opinor, locutus est D. Thomas cum 1. parte quæstione 52. articulo 1. dixit, angelus unius esse in loco per operationem seu applicationem *sua loci* virtutis: loquitur enim de loco extrinsecō & corporeo, qui, cum non posset conuenire angelis secundum *ratio genitrix* quantitatum, solum potest attribui angelis secundum quendam proportionem & analogiam, fundatam in contratu virtuali, qui est per operationem. Et ideo iuxta hanc sententiam neque angelus existens alicubi, Vbi nullum est corpus, nec etiam existens Vbi est corpus, seu simulum corpore in quo nihil operatur, dicetur esse in loco in dicto rigore & proprietate, quia cum priori modo existit, nulla est res extrinseca, quae posset esse locus illius: cum vero existit posteriori modo, quæcum res extrinseca adest, tamen est mere concomitante, & sine illa habundat inter angelum & ipsam, quæ posset fundare aut propriam, aut proportionalem denominationem loci, & ideo tunc extrinsecum corpus non potest habere rationem loci angelici, ut diximus, quod seculo non relinquitur alius locus extrinsecus, in quo runc angelus esse posset. Quanquam nostro modo loquendi, quia res spirituales comparantur ad corpora ut actus & formæ, ideo quandocumque sunt presentes corporibus dicuntur esse in illis, ut cum dicimus angelorum esse in cœlo Empyreo, Vbi illud, esse in, non dicit formalem habitudinem loci, sed dicit presentiam in tali spatio reali & corporeo, quod respectu angelii comparatur tanquam potentiale quid.

Et iuxta hanc interpretationem non est magna diuersitas inter opiniones Theologorum de loco angelorum, quibusdam dicentibus, angelum esse in loco per operationem: aliis vero per substantialē presentiam. Nam si priores locuri sunt de loco extrinsecō, posteriores vero de intrinsecō Vbi, dicunt quidem

Alienis non tantum contraria, nisi fortasse in verborum conatione. Si vero qui priori modo opinantur, negare intendunt intrinsecum Vbi Angelorum vel illud constitutere necessario dependens ab actuali operatione in corpus sic erit dissensio in re & in eo sensu nullo modo probari possumus illam sententiam. Et similiter, si autores posterioris sententiae ita constituant Vbi intrinsecum in angelis ut illud sit sufficiens ratio ob quam dici possit angelus esse in alio tanguam in loco, he non probamus illam sententiam. Distinguendo igitur inter proprium Vbi, & locum extrinsecum, facile ut existimo, & res ipsa intellegitur, & locutiones accommodantur.

Satis fit fundamentis aliarum opinionum.

XXVII.
Primo.

AD primum fundamentum primae sententiae in praecedenti Sect. positum negatur assumptum, nemirum Vbi ut sic intrinsecum fundari in quantitate molis: existimamus enim vniuersalius quid esse Vbi quam sit quantitas, nam propter Vbi corporeum & circumscriptuum, datur Vbi spirituale & definitum, quod non indiget quantitatem. Cum vero obicitur, esse aliquid, idem esse quod replere vel confituisse spatium reale: respondetur si nomine spati realis intelligatur quod actu habet dimensiones reales & quantitativas, sic constituisse vel replere spatium non esse de ratione Vbi ut sic, sed solum Vbi circumscriptui seu quantitatui. Et haec fine dubio est proprietas illius vocis spati realis, nam nomine spati, nos intelligimus distantiam includentem dimensiones quantitatibus: unde cum addimus reale, nil aliud significamus, quam quod tale spatium propria quantitate molis repletum sit. Si autem nomine spati latius veatum in ordine ad nostrum modum concipiendi, si replere spatium, esse potest & quantitative, & substantialiter seu præstantialiter, quod nihil aliud est quam ibi adesse, vbi corpus adest, vel, vbi intelligimus posse adesse corpus. Ex hac ratione explicamus hoc vbi per ordinem ad spatiū imaginarium, non quia tale spatium aliquid sit, sed quia nos illo modo concipiendi indigemus ad explicandum hos modos rerum, & relations vel habititudines inde resultantes inter res aliquid existentes. Sicut supra tractantes de duratione sepe vbi sumus conceptione temporis vel successionis imaginatae, quia non possumus aliter explicare rationem durationis, nec habitudinem prioris & posterioris vnius ad aliud, quamvis ipsa imaginaria successio in re nihil sit.

XXVIII. Unde ad secundum argumentum, quod ad situm attinet, negamus inde sequi quod habeat locum in res spirituali, quia nec situs & Vbi sunt omnino idem nec situs dicit modum cuiuscunque Vbi, sed corporei, ut seq. Disputatione explicatur sumus. Quod vero attinet ad distantiam, dicendum est, hoc etiam nomen distantia posse esse & quicunque, nam in locali distantia, de qua sola est sermo, multa concurrunt. Primum extrema quae distare dicuntur: deinde illud interuum quod est inter talia extrema, ratione cuius distare dicuntur: tertium relatio distantia, quae in ipsis extremis resultare ostenditur. Potest ergo distantia dici realis, vel quia haec omnia sunt realia, vel sicut quia extrema realia sunt, etiam in ter ea nulla vera res interposita sit. Ut latera huius aulae tantum inter se distaret, quia talia Vbi habent, inter quae talia longitudi realis quantitatibus interponuntur, tamen si Deus auferret aerem interiectum, & spatium vacuum relinqueret, reuera & que illa latera inter se distarent vere ac realiter, imo etiam, ut opinor eandem relationem distantiam retinerent, quia haec non fundatur in reali medio interiecto, sed in ipsis extremis realibus ut habentibus talia Vbi, & ad eadem terminatur. Quamquam vero haec distantia realis per se ac formaliter non consistat in reali qua-

titate interiecta actu, necessario tamen illam postular in actu vel potentia, ideo enim tanta est distantia, quia tanta dimensio quantitatis est vel esse potest inter talia extrema: neq; aliter a nobis concipi aut mensurari potest.

Dum igitur in illo argumendo infertur, posse esse XIX.

distantiam inter res spirituales secundum se, variis modis accipi potest illa pars ^{et} secundum se: Primo ut significet, substantiam spiritualem, ut sic posse esse extrellum distantia realis, & habere in se fundatorem eius, & consequenter etiam relationem, si habeat extrellum distantia realis, & quo ad haec omnia concedo substantiam spiritualem esse capacem distantia, vel à corpore, vel à substantia spirituali, ut starim dicam. Deinde potest illa particula secundum se, cadere supra distantiam prout significat ipsum interuum, quod est inter extrema quae distantia, ita vt sensus sit, substantia ipsam spiritualem per se ipsam constituere, & quasi formaliter causare illud interuum: & hoc negandum est, quia nec sequitur ex dictis, nec est in rigore verum. Nam licet angelus habere possit suum intrinsecum Vbi in illa distantia, tamen ipse non est causa, quod illa distantia habeat latitudinem vel extensionem, sed haec si realis sit, semper sit per quantitatem: si vero non sit realis, nullam realem causam requirit in actu, sed a-putidine, quia talis distantia nec esse nec intelligi potest, nisi quatenus quantitate molis repleri potest. Vnde alias sensus esse potest, inter angelos secundum se, inter solas substantias angelicas posse esse distantiam, etiam si nulla realis quantitas sit in rerum na- tura: & hunc sensum veri esse credimus, quia ad hoc sufficit spatium imaginarium, quod nos cōcipimus ut aptum repleri quantitate. Possunt n. duo angeli habere duo Vbi, ratione quorum fundent inter se relationem distantia, quia possunt ita se habere, ut inter eos possit tantum corpus interponi sine coru mutatione, quod satis est ad distantiam, etiam si de facto tale corpus interpositum non sit. Exemplum est manifes- tum in distantia durationis, nā secluso omni tempore vel successione reali potest vnu angelus esse prior vel posterior alio duratione, & ita quamuis in eis, aut inter eos nō sit realis extensio temporis, nichilominus possunt inter se duratione distare, si Deus prius vnum creeret quam aliū: quae distantia a nobis nō con- cipitur, nisi per ordinem ad successionem imaginaria, & ad tempus reale, quod posset inter illas duas crea- tiones angelorum intercedere. Ad eundem ergo mo- dum philosophandum est de distantia locali: haec n. ob simile causam nō semper requirit quantitatuum extensionem in reb. quae distare dicuntur, neq; etiam in medio interuum, quāvis fine ordine ad illam, seu ca- pacitatem eius nō possit illa distantia intelligi a nobis.

Vnde ad tertium argumentum negandum est an tecedens: iam enim ostensum est, quod licet angelus crearetur ante mundum corporeum, haberet vnu ^{et} secundum se, quicquid suum proprium & intrinsecum Vbi: Concede etiam habitus suis inter se distantiam vel pro- pinquitatem localem: haec enim in intrinseco Vbi fundatur, etiam si deus extrinsecus locus. Quod patet in corporibus: posset n. Deus creare alium mun- dum, cuius ultima sphera distaret ab ultima sphera huius mundi per centum, aut mille stadia, aut quantum Deus vellet, ut in superioribus ostensum est, tractando de Dei immensitate. Eadem est autem ra- tio quoad hos de substantiis spiritualibus, nam ad di- stantia sat is est, quod inter extrema realia sit interuum, quod posset tanta extensio quantitatis repleri: quod autem illa extrema sint extensa, aut indi- uisibilia, vel incorporea, parum refert, quia illa non causant distantiam, sed sunt in terminis ipsius distan- tiae. Quod ita declaratur, nam si vnu angelus esset in celo Empyreio huius mundi, & alius in ultimo celo alterius mundi, reuera inter se distarent & que ac ipsi celi, quia definitur locis illorum, ut suppono:

ergo

ergo si Deus annihilarer utrumque mundum corporum, & conferuaret illos angelos intrinsece immutatos, adhuc inter se distarent, quia retinerent idem fundatum distantia: ergo eadem ratione, licet crearentur aate mundū corporeū, potuissent creari distantes substantialiter. Et ratio à priori est, quia nullus eorum est in mensura, sed vniuersitatis habet definitum Vbi, quod esse potest extra Vbi alterius. Quia vero neq; ex natura sua determinante in particulari hoc aut illud Vbi, neq; etiam se exclusum ab eodem spatio, sicut corpora, ideo etiam possent creari propinquū vel intime sibi præsentes substantialiter, pro voluntate creatoris.

XXXI. Quod vero, illo argumento addebatur de differentiis sursum vel deorsum, non sequitur eas habere locum in angelis, seclusis corporibus, quia non sumuntur ex praecisa ratione Vbi, sed proprie ex partibus modi differentiae animalis, & sitibus ac peculiaribus virtutibus operatiis earum, & inde per heterogeneis hominis seu animalis, & sitibus ac peculiaribus virtutibus operatiis earum, & inde per metaphoram applicata sunt ad totū hoc viuierūm seu cælum & ad diuersas partes eius. Aliis vero rebus tribuantur in quātum sunt simul cum illis partibus mundi vel in sitibus earum, & sic Angeli beati dicunt esse sursum, damnati vero deorsum. Quapropter seclusis corporibus, & ordine partium huius mundi, non posset illa denominatio spiritibus attribui: sicut etiam, si Deus crearet duos mundos inter se distantes, neuter esset sursum, aut deorsum.

Substantia incorporea non semper & ex necessitate habet adequatum Vbi.

XXXII. Circa confirmationem illius argumenti, in qua queritur, an seclusis corporibus Angelus aliquibi existēs, esset totus in toto, & totus in qualibet parte, vel quomodo esset: adhucendum est quod licet angelus iuxta dignitatem & perfectionem sui naturæ determinet sibi certam sp̄heram, cui exhibere potest suam præsentiam substantialē, non tamen toti illi semper adest ex necessitate naturali, sed potest esse in minori, & minori, atq; etiam in puncto, vt frequenter docent Theologi cum D. Th. I. p. q. 52. ar. 1. & in 2. d. 2. vbi late Greg. q. 2. & Maior q. 4. Bonav. & alii. Solus Scotus videtur hoc in dubium renocare, tandem vero in eandem descendit sententiam, quam etiam tenet Ocham quodl. I. q. 4. A qua nonnulli moderni dissentunt, dicentes angelum ex necessitate habere semper adequarem Vbi, seu adequarem præsentiam sui substantiae. Fundatur, tum quia Deus semper ac necessario habet huiusmodi præsentiam substantialē sui, tum etiam quia haec præsentia conuenit angelō ratione sui perfectionis, sed necessario semper habent tantam perfectionem: ergo tantam præsentiam.

XXXIII. Sed huc argumenta levia sunt. Est enim longe diversa ratio de Deo, tum quia immutabilis est, tum etiam quia præsentia eius, nullo modo distinguuntur in re a substantia eius: utrumq; autem secus est in angelō. Et propterea etiam non recte colligitur necessitas actualis præsentiae adaequata ex necessitate naturalis perfectionis, quia huc duo distinguuntur ex natura rei in angelō: & quamvis præsentia consequatur ad perfectionem naturalē, non tamen naturali dimensione ad modum propriæ passionis, sed per applicationem liberam voluntatis seu virtutis motus, vel pro voluntate creatoris, si loquamus de primo Vbi concreto cum angelō. Est ergo in hoc differentia inter corpus & spiritum, quod corpus affectum determinata quantitate, necessario (necessitate naturali) habet Vbi & occupat spatium adaequatum sui quantitatē, angelus vero minime. Et ratio discriminis est, quia in corpore Vbi & occupatio spatiī prouenit ex naturali repugnantia, quā partes quātitatis habent inter se respectu eiudem spatiī: at vero quod substantia spiritualis finita, sit præsens spa-

tio extenso, non prouenit ex aliqua necessitate nisi intrinseca, & ideo est illi voluntaria intra terminum sibi possibilem iuxta perfectionem suam. In quo est notanda differentia inter rationalē animam, & substantias angelicas, quod illa, quia est vera forma corporis naturaliter non creatur nisi in corpore, & cum visione ad corporis, & ideo semper creatur cum præsencia proportionata & adaequata illi corpori in quo creatur, & quodcum est vna corpori, eadem necessitate naturali habet præsenciam suo corpori adaequatam: postquam vero separatur a corpore, habet in eandem indifferentiā quam alijs substantias angelicas, quæ cum non sint forma corporum, ex intrinseca natura sua non determinantur, vt in aliqua certa extensione suam præsentiam exhibeant.

Ex hoc vero exemplo potest confirmari communis sententia, nam rationalis anima non semper habet præsentiam sibi adaequatam simpliciter: nā quando est in corpore parvo non habet tantam præsentiam quam in magno, neq; in corpore multo, sicut in integro. Nisi quis fortasse fingat (quod aliquando virum Theologum afferentem audiri) quando homini absconditur manus, non amittere animam præsentiam ad illud spatiū in quo erat manus, etiam si amittat unione, sed manere partim in corpore multo, partim extra præsens illi aeri, v.g. qui est continuus brachio. Quod quam sit absurdum, sati per se confitatur: alias pari ratione dicendum est etiam animam pri in instanti conceptionis non esse tantum in corpore eius, sed esse quasi circumfulam per tantū spatiū, quātum occupare posset maximum corpus, & tali anima potest informari: quia tanta præsencia est absolute adaequata tali anima: arguit fieri vt anima licet crearetur tota informans, non tam totalem intra corpus, quia simul esset præsens multis corporibus quæ non informaret, quod absurdissimum est, & parum consentaneum sanæ doctrinae. Si ergo substantia animæ non necessario determinat totā præsentiatatem quam habere potest, cum magis accedat ad corpora, neque angeli illam determinabunt.

Cum ergo in illa confirmatione inquiritur, quomodo esset angelus alicubi, si Deus illum crearet ex corpore: respondendum est, ita fore, sicut creator vellit illum constitui, quia tunc haberet Vbi per concreationē, & non determinat ex natura sua modum seu extensionem necessarium sui Vbi. Et ideo determinatio sumēda est ex efficientia creatoris pro instanti primo creationis, nam postea posset mutari pro voluntate angelī, in quo eandem rationem esse censimus de angelo creato extra omnia corpora, vel intra illa.

Cum vero obicitur quod angelus tunc non posset esse totus in toto, & totus in qualibet parte, quia tunc non esset totum aut pars: respondetur primum esse requiū rationem in illo verbo, esse in, nam licet quando loquimur de angelis per comparationē ad corpora, dicat habitudinem ad totum reale, & ad partes eius, tamen cum loquimur de angelo alicubi existente sine corporibus, non indicat relationē ad corporis, sed talem modum existendi in ipso angelō, ratione cuius sine villa sui mutatione potest esse præsens totus toti corpori, & cuilibet parti eius, si ibi adesset, ita ut ille modus actu sit in angelō, habiendo autem quā significatur per esse in toto, &c. nō fit actualis, sed aptitudinalis. Et ideo soler illud esse in per ordinem ad spatiū imaginariū explicari, quia tunc angelus esset totus in aliquo spatiū, & totus in qualibet parte eius, quod supra latius explicuimus tractātus de immensitate Dei. Secundo dicitur, quod licet in substantia angelī non sit totum, & pars, neque etiam tunc esset in corpore præsente angelō, quia supponimus nullum esse, in ipso Vbi angelico est totum & pars, quia reuera habet aliquam extensionem nō ex subiecto, sed ex se & nostro modo intelligendi ex ordine ad spatiū, vt supra declaratum est tractando de immen-

Immensitate. Tunc ergo dici potest; angelus esse in toto & in qualibet parte respectu sui Vbi, & tota substantia eius esset in toto Vbi, & tota sub qualibet parte eius. Tertio, potuissest tunc Deus si vellet, creare angelum in punto non reali, quia supponimus nullum esse; sed nostro modo intelligendi secundum quandam habitudinem ad illud, quia nimirum in ipso spatio imaginariae concepimus & dimensiones quantitatis, & puncta: & ideo cum angelus, non necessario requiri ad extensionem secundum se, neque etiam in presentia sua, posset cum indivisibili Vbi creari, sive in corpore, sive extra illud.

XXXVI. Ad ultimum, quod attingit materialia de Vbi ipsius Dei, quonia coincidit cum materia de immensitate, quæ superius fuit est tractata, hic solum addendum est, Vbi predicamentale non habere locum in Deo, quia Vbi predicamentale est accidentis, & modus ex natura rei distinctus à substantia: unde tale Vbi semper est finitum & limitatum. Præsentia vero Dei, quæ est eius immensitas, est infinita, & non est modus, sed formaliter est ipsam substantia Dei: unde neq; est accidentis, neq; est vltimo modo mirabilis in Deo. Quando ergo de hoc Vbi, neganda est sequela argumenti. Si vero esset sermo de præsentia substanciali, abstrahendo à modo accidentalis, sic verū est in hoc seruari proportionē, quod sicut substantia spiritualis finita est alicubi, etiam non sunt corpora, ita substantia diuina per se ipsam est Vbi, dummodo illud Vbi que non dicat habitudinem realem ad extrinsecum locū, sed solam rationem existendi diuinae substantiae, quæ ex se ita est immensa, ut sine sua mutatione, apta sit esse in quoquo loco. Et hoc nō negant Scolastici ibi citati, sed potius ha c ipsa distinctione vltetur, quamvis significant, nomen *vbi*que in proprieate indicare confortum rerum omnium in quibus Deus sit: quod nihil obstat veritati, quam explicamus. Vide Anselm. in Monolog. c. 23.

XXXVII. Ad illationes vero quas inferunt illa sententia, respondere non est necesse, quia iam de structum est fundamentum ex quo illa inferuntur, & contrarias assertiones veras esse ostensum est.

SECTIO V.

Verum Vbi solum substanciali conueniat, vel etiam accidentibus.

I.
Ratio
blandi.

Ratio dubitandi esse potest, quia Vbi solum illis rebus conuenit, quibus motus localis conuenire potest, cum Vbi sit terminus motus localis, sed foz substantiae proprie localiter mouentur, accidentia vero tantum per accidens, ratione substantiarum. In contrarium vero est, quia accidentia propriissime dicuntur esse hic aut ibi: hæc autem sunt denotiones sumptæ ex Vbi, & non extrinsecæ, sed intrinsecæ, ergo.

Secunda assertio de Vbi quantitatis.

II.
Quantitas
habet pro
prium Vbi.
distinctum
ab Vbi
substanciali.

In hac re, ut à clarioribus initium sumamus, dicendum est quantitatem habere suum proprium Vbi in re ipsa distinctum ab Vbi substanciali. Hanc veritatem nobis præcepit manifestauit Eucharistia mysterium, in quo facta transubstantiatione manet tota quantitas panis retinens idem numerum Vbi, quod ante consecrationem habebat, & ilud est Vbi proprium quantitatis, nam ratione illius dicitur quantitas hostiæ consecratae esse ibi: ergo. Dicetur fortassis hoc argumentum solu probari male: ei ipsum Vbi substanciali panis, quod antea quidem ipsam substanciali acificebat media quantitate, postea vero afficit solā quantitatem: unde non probat quantitatem habere proprium Vbi distinctum ab Vbi substanciali. Sed contra, quia in primis argumentum factum concludit il-

Iud Vbi, quod manet in quantitate, esse, realiter distinctum à substantia: à quantitate autem ipsa solum distinguui modaliter. Primum patet, quia post consecrationem nō manet nisi accidentia realiter distincta à substantia, ut alibi dictum est. Itē, quia quantitas est res distincta à substantia: ergo si ille modus identificatur realiter quantitati, solumque modaliter ab ea distinguitur, neq; esse est, ut à substantia realiter distinguatur. Denique, posset etiam Deus seruare substantiam detructæ quantitati, & præsentia seu Vbi eius: hoc autem est signum sufficiens distinctionis realis, scilicet: quando duo possunt mutuo separari, & in unum permanere unum sine alio. Ut & conuerso signum sufficiens solum distinctionis modalis inter quantitatem & illud Vbi est, quia tale Vbi nullo modo potest à quantitate separari, ita ut sine illa conserueretur in esse. Ac denique supra satis ostensum est Vbi ex ratione sua habere, quod sit modus tantum eius rei quam primo afficit, & præsentem facit.

Ex quo vltius facile ostendit potest, hoc Vbi quantitatis esse distinctum à proprio & intrinsecō Vbi, quo substantia materialis in se immediate acificatur, & sit præsens etiam dum quantitati subest. Primo quidem, quia posset Deus quantitatem separare à substantia, & corruptendo quantitatem, & conservando substantiam omnino immutatam localiter, quod supra latè probatum est: cū de quantitate ageremus, neq; in eo fingi potest vltia implicatio contradictionis: tunc ergo retineret substantia proprium & intrinsecum modum præsentis, qui non potest nisi ad Vbi pertinere: unde secundum illud posset illa substantia diuina virtute murari, & in aliud locum transferri. Secundo, quia substantia non solum est præsens hic per denominationem à quantitate vel à modo quantitatis sed necesse est ut habeat intimam præsentiam quæ sit intrinsecus modus eius, tum ob generali ratione, quia præsentia semper est modus intrinsecus rei præsentis, tum etiam: quia inter quantitatem ipsam, & substantiam eius est etiam intima & mutua præsentia & relatio, quæ in vtroque extremo habet fundatum: illud autem non est ex parte substantiae sola entitas eius, nam posset esse in rerum natura illa entitas substancialis, & quantitas cum eodem Vbi, & non sequi inde relatio, ut patet, si Deus substantiam, v.g. panis Eucharistie non commutaret in aliam, sed transferre in aliud locum, & ibi conservaret. Neq; etiam est tale fundatum iūpsa inhesione quantitatis quia potius illa præsentia ordine natura antecedit inhesionem saltem ex parte subiecti, ut statim explicabo: & maxime quia ablata inhesione posset Deus conservare illias duas entitates cum intima præsentia, sicut supra dictum est in similibus.

Denique est alia ratio, quia substantia est simpliciter prior ordine naturæ, quam quantitas: ergo ut sic supponitur quantitati cum omnibus conditionibus requisitis ad causandum materialiter in suo genere ipsam quantitatem: vna autem ex conditionibus requisitis est esse hic & nunc, nam sicut debet esse singularis, ita etiam debet habere conditiones existentes determinatas & singulares, hanc ergo conditionem, quæ est esse hic præsentem, non acipit substantia à quantitate formaliter. Et confirmatur ac declaratur ex dictis supra de anima rationali: habet enim suam præsentiam substanciali in corpore humano æquæ intimam & indistinctam à quantitate ac ipsam materiam, non tam cum simili uione, nam anima & quantitas non uiuntur immediate, sicut materia & quantitas. Vnde non habet anima suam præsentiam formaliter à quantitate, sed simul cū illa. Rursus inter ipsam animam, & substantiam corporis est mutua præsentia substancialis quæ formaliter saltem & essentialiter non est à quantitate, potest enim de absoluta potentia Dei sine quantitate conseruari: illa autem præsentis nihil aliud est, quam quoddam

IV.

Vbi

Vbi proprium substantiae ergo id est intelligentium est de omnibus substantiis corporis.

Objectionibus fuisatis.

V.

Dicere: Communis omnium sententia est substantiam corporalem non esse in loco, nisi media quantitate: si autem vnaquaque carum habet suum proprium & intrinsecum Vbi, non magis substantia est in loco ratione quantitatis, quam est contraria ergo. Item si quantitas habet suum proprium Vbi, & illud communicat subiecti ante corpore, quid necesse est aliud in ipso et subiecti a multiplicari? Praterea alias quoctem accidentia in re distincta, tota essent multiplicanda Vbi in vnaquaque substantia, quod & nouum videatur & superius ait.

Quatuor dicatus substantia in me: extrinseco, à qua continetur & circumscribitur.

tertius offere

in loco rati-

one que-

ritur.

VI.

Respondeatur, substantiam materialis in primis esse in loco ratione quantitatis, loquendo propter eam & de substantia in me: extrinseco, à qua continetur & circumscribitur. Et enim aduentum, cum dicitur rationem esse in loco esse quantitatem intrinseca ipsius corporis, non esse se in ratione formalis, quae denominat rem existentem in loco hanc enim est potius superioris corporis continentis: nam sicut ratio formalis essendi album est albedo informans, ita ratio essendi in loco (quod non est aliud quam esse locatum) est ipsum locum, ut actualiter locans & continens. Et ergo in ealocutione sermo de ratione formalis, quae ex parte subiecti se teneret, & constituit illud caput talis loci, & huiusmodiatio dicuntur in corporibus esse quantitas finita, quia per illam redundunt apta, ut circumscripti possint, & extrinseca superficie terminari, quantus est ex se, nam substantia sola, qualitate carens, cum penetrabilis sit cum quaunque quantitate, nec contingit potest physice, nec continet extrinseca superficie.

VII.

Rursus si loquamur de Vbi, & duplex distinguendum est, unum circumscriptriuum, seu potius circumscripibile, aliud definitum, quam distinctionem latius declarabimus. Secundum sequitur. Substantia ergo materialis habet rationem qualitatis, quod si priori modo alicubi ratione qualitatis, & propter ea modus illud dici est sol et quantitatis: constituit aut in hoc, quod res quae sicut existit alicubi, ne, essari habet partes suas aliquo modo distantes in partialibus locis, ita ut una non sit in tunc praesens alteri, nec se possint penetrare nisi in altero loquendo. Tota autem ratio existendi alicubi provenit a quantitate quae sensu superiori explicato intelligendum est, nam actualiter sic esse alicubi habet res quanta ab ipso Vbi quantitatibus, tamen aptitudinem naturalem, & nec essentiam sic existendi, habet à sola quantitate, & à quidam participant substantia, & reliqua omnia que illi insunt, ut constat ex dictis superioris disp. 40. Nam partes substantiae non repugnarent inter se, quoad intimam presentiam, nisi essent affecta quantitate. At vero quoad alium modum essendi alicubi definitivam, quiantum consistit in presentia ad certum spatium definitam: non habet substantiam per quantitatem quod sit capax talis presentiae, sed ex hoc solum quod est talis entitas finita, & in rerum natura existens, talem modum essendi postulat. Unde est angelii immediate, & per suam substantiam & sunt causa proportionaci modi existendi alicubi, & semper aliquem determinatum modum requirunt.

VIII.

Et hinc patet responsio ad alteram interrogacionem, nam quod substantia corporalis, licet sub quantitate sit, est distincta res ab illa & natura sua prior illa, ita ex se necessario secum assert extrinsecum modum presentiae sibi realiter identificatum & distinctum a modo presentiae qualitatis. Quid enim plus habet quantitas, ob quod secum assert presentiam seu vibrationem sibi accommodam, quam ipsa substantia? Sic ergo quantitas hoc ipso quod est, necessario se exhibet alicubi presentem, ita etiam substantia ex vi sua entitatis, si precise ac separativi confideatur. Solum est diffeencia in modo presentiae, via explicatur. Quod autem illa dicitur presentia naturaliter colligata tunc & variata una varietur etiam alia, hoc non solle distinctionem, sed prouent ex coniunctione ipsarum rerum, in quibus tales presentiae radicantur. Et in argumentum distinctionis sufficiunt, quod simpliciter non respugnat vnam ab altera separari, & est conuersus.

tia ex vi sua entitatis, si precise ac separativi confideatur. Solum est diffeencia in modo presentiae, via explicatur. Quod autem illa dicitur presentia naturaliter colligata tunc & variata una varietur etiam alia, hoc non solle distinctionem, sed prouent ex coniunctione ipsarum rerum, in quibus tales presentiae radicantur. Et in argumentum distinctionis sufficiunt, quod simpliciter non respugnat vnam ab altera separari, & est conuersus.

Altera assertio de Vbi aliorum accidentium.

Hinc consequenter dicendum est. Vbi in tota sua latitudine sumptum non coactari ad solas substantias, neque inter accidentia soli quantitatis convenientia, sed reliquis etiam accidentibus, tunc corporalibus, siue spiritualibus quae in rerum natura existunt. Hac assertione multi latis probat tercium obiectum super proposta, in qua hoc tanquam inconveniens interbatur, nam etiam a consequenter loquendo optimo infertur, argumenta enim facta de substantia & quantitate, etiam probant de qualibet alia entitate, nam si albedo v.g. est in rerum natura, etiam si intelligatur seruari sola hinc quantitate, nec etiam loquendo exhibetur presentem alicubi modo sibi accommodato. Et in Eu- charistia (vt alicubi ostendit) posset Deus seruare alicubi in uno quantitate, quod similiter posset facere conseruando alicubi omnino immutatum locutus, accepito conseruando illa, quae indicantem ab aliis rebus, ac ante ea erat, nam in hoc nulla est repugnatio: ergo lignum est habere alicubi proprium Vbi qualiter definitum ab Vbi quantitatu & proprio quantitatis. Quod autem in aliud edere explicamus, euldem rationis est in quolibet accidente corporeo, & in accidentibus est spiritualibus, ut sunt potentia angelica, nam licet necessario comitentur suam substantiam, et in eis unius est proprius presentis modus, quem vnaquaque retinet et posset in sola conseruare constructa omnia alia entitate.

Quapropter, mea sententia, non refutent qui dicunt substantias separatas esse in loco per potentiam operandi in loco, & non per substantiam vel sicutnam si sit forma de esse in loco extrinseco ad hoc non sufficient potentia, sed necessaria est operationis quae contingat locum, seu rem loco contentam, iuxta ea quae explicimus superiori sectione. Si vero loquantur de esse in loco, tantum dicit esse alicubi per Vbi intrinsecum, sic sicutum est substantiam esse alicubi ratione potentiae, potius quam ratione sua, uno aliquo modo potentia comitatur substantiam: quoniam etiam ipsa ratione qualitate finita est, non est omnime necessaria in longitudinem tenere in omnibus. Tamen quia omnia accidentia eiusdem subiecti sunt ibi per modum unius, & cum illo constituant unum aliquo modo, & quia illius presentia semper naturaliter sequitur, ideo illius rationis coppositi dicitur esse aliquo modo unum Vbi, quoniam revera illud non sit proprius a se vnum in suo genere, sed conformatio quantumque identicatam: non est omnime necessaria in longitudinem tenere in omnibus. Tamen quia omnia accidentia eiusdem subiecti sunt ibi per modum unius, & cum illo constituant unum aliquo modo, & quia illius presentia semper naturaliter sequitur, ideo illius rationis coppositi dicitur esse aliquo modo unum Vbi, quoniam revera illud non sit proprius a se vnum in suo genere, sed conformatio quantumque identicatam: non est omnime necessaria in longitudinem tenere in omnibus. Tamen quia omnia accidentia eiusdem subiecti sunt ibi per modum unius, & cum illo constituant unum aliquo modo, & quia illius presentia semper naturaliter sequitur, ideo illius rationis coppositi dicitur esse aliquo modo unum Vbi, quoniam revera illud non sit proprius a se vnum in suo genere, sed conformatio quantumque identicatam: non est omnime necessaria in longitudinem tenere in omnibus.

Ad obiectum ergo tertium, que solum fundatur in quadam admiratione de multiplicatione rotundorum Vbi: Dicendum est non esse maiorem rationem admirationis in Vbi, quam in Quando seu duratione. Sicut ergo vnaquaque res, hoc ipso quod habet propriam & intrinsecam existentiam habet etiam propriam & intrinsecam duracionem, ita etiam habet propriam & intrinsecam presentiam, quamvis eius non aequaliter identicatam: non est omnime necessaria in longitudinem tenere in omnibus. Tamen quia omnia accidentia eiusdem subiecti sunt ibi per modum unius, & cum illo constituant unum aliquo modo, & quia illius presentia semper naturaliter sequitur, ideo illius rationis coppositi dicitur esse aliquo modo unum Vbi, quoniam revera illud non sit proprius a se vnum in suo genere, sed conformatio quantumque identicatam: non est omnime necessaria in longitudinem tenere in omnibus. Tamen quia omnia accidentia eiusdem subiecti sunt ibi per modum unius, & cum illo constituant unum aliquo modo, & quia illius presentia semper naturaliter sequitur, ideo illius rationis coppositi dicitur esse aliquo modo unum Vbi, quoniam revera illud non sit proprius a se vnum in suo genere, sed conformatio quantumque identicatam: non est omnime necessaria in longitudinem tenere in omnibus. Tamen quia omnia accidentia eiusdem subiecti sunt ibi per modum unius, & cum illo constituant unum aliquo modo, & quia illius presentia semper naturaliter sequitur, ideo illius rationis coppositi dicitur esse aliquo modo unum Vbi, quoniam revera illud non sit proprius a se vnum in suo genere, sed conformatio quantumque identicatam: non est omnime necessaria in longitudinem tenere in omnibus. Tamen quia omnia accidentia eiusdem subiecti sunt ibi per modum unius, & cum illo constituant unum aliquo modo, & quia illius presentia semper naturaliter sequitur, ideo illius rationis coppositi dicitur esse aliquo modo unum Vbi, quoniam revera illud non sit proprius a se vnum in suo genere, sed conformatio quantumque identicatam: non est omnime necessaria in longitudinem tenere in omnibus.

bere vnum Vbi, cum tamē dubium non sit, quin uestes, & corpus uesti- tum diuersa habeant

Vbi.

Roffon.

Responso ad rationem dubitandi initio.
positam.

xii.

Et hoc etiam confirmari potest exemplo motus, localis (ut simul rationi dubitandi in principio posita respondemus) dicitur enim una res per accidentem moueri ad motum alterius, non quia verē & in se non mutetur, alioqui non proprie, sed per metaphoram, aut denominatione extrinseca mutari dicereatur. Sed illud per accidentem, perinde est ac per aliud: tunc enim dicitur res sic moueri per accidentem, quando motus non exercetur primo & per se circa illam, sed circa aliam, quæ alteram secum trahit, ut plane constat de homine, qui mouetur in navi, vel de vestibus, quæ mouentur cum homine. Ad hunc ergo modum intelligendum est moueri accidentia ad motum subiecti per accidentem, non quod ipsa non vere & in se mutentur, nam reuera mutant locum & Vbi, & consequenter etiam mutant relationes propinquitatis vel distantiae ad res alias, sed quia quasi deferuntur ad modum subiecti.

Sed instabit tamen aliquis, quia si accidentia habent proprias Vbi, cum ipsum etiam Vbi sit quoddam accidentem, habebit etiam suum Vbi, distinctum ab Vbi subiecti, & ita procedetur in infinitum. Respondeatur vulgari solutione, quæ in simili processu dari solet, vnumquid Vbi se ipso esse praesens vbiecumque suum formalem effectum exercet. Nam quando ipsa forma aliquo modo participat suam rationem & quasi effectum formalem, non per aliam formam, sed se ipsa id habet, sicut supra in simili dictum est de quantitate. In praesenti vero peculiariter hoc declaratur ex differentia notanda inter Vbi, & alia accidentia, quod in ipso Vbi, nunquam potest mutari praesentia localis, in aliis vero potest, exceptis foliis relationibus propinquitatis & distantiae, quæ fundantur in ipso Vbi, & ideo invitantur illud. Ratio vero est, quia alia accidentia sunt praesentia per modum distinctum. Vbi vero se ipso, & ideo non potest praesentiam mutare, quia non potest mutare suammet entitatem. Sicut etiam supra dicebamus actionem non posse mutare respectum transcedentalem ad agens, quia non alia actione, sed se ipsa fit: & ideo si respectus ad agens mutatur, non mutat actionem respectum, sed in subiecto vel effectu mutatur actio, & una tollitur, & alia loco illius succedit. Ad eundem ergo modum, quando subiectum mutat praesentiam, non mutat ipsum Vbi respectum praesentia, sed vnum Vbi tollitur, & aliud loco illius fit in re alicubi existente. Et hoc modo conuenit Vbi esse immutabile, quam proprietatem attribuit Aristoteles loco in 4. Physicorum: propriissime vero, & radicaliter (ut sic dicam) conuenit ipsi Vbi, nam loco extrinseco non conuenit nisi secundum formam quemadmodum considerationem superficiei ut existentis in tali Vbi, & quatenus omnes superficies ibi succidentes illam formalitatem participant, de quo aliblatius.

SECTIO VI.

Quomodo distinguendum, & ordinandum
sit pradicamentum Vbi, quæ ve-
prietas illis tribuan-
tur.

Ex dictis in precedentibus sectionibus facile est reliqua omnia, quæ ad intelligentiam huius prædicamenti pertinere possunt, breuiter colligere.

Tom. II. Metaphys.

Divisio ubi in definitum, & circumscriptum
exponitur.

II.

Primo enim ex dictis constat posse in hoc prædicamento assignari unum supremum genus, quod per essentiales differentias diuidi potest in species subalternas usque ad ultimas, & vice ad individua. Hæc autem coordinatio satis accommodate fit si divisionem illam, quæ de loco seu potius de esse in loco dari solet, scilicet, vel definitum, vel circumscriptum, ad Vbi accommodemus. Quæ divisione sumpta est ex Damasco lib. 1. de fide cap. 17. & lib. 2. cap. 3. Quamvis ipso verbo definiti aut definitum, non vitatur, sed solum verbo circumscribendi declarata, tamen non habere eandem vim in rebus spiritualibus, & in corporalibus, & ad hanc diuersitatem significandam vñ sunt Theologi illis duabus vocibus circumscriptum & definitum. Dicitur ergo res esse alicubi circumscriptum, quod ita ibi est, ut sit rotunda in tota pars in parte spatiū quod occupat: definitum autem dicitur esse aliquid, quod ita est alicubi, ut intra definitum spatium contineatur, nec simul possit extra illud naturaliter esse. Est autem sub intelligenda negotio extensionis, nam alias etiam id, quod est circumscriptum in loco, erit etiam definitum, quia non potest naturaliter simul esse in alio Vbi: quo sensu illud esse definitum potest generice sumi prout distinguatur ab esse vbi que quod est proprium Dei. Ut ergo illa sit ratio specifica, subintelligenda est negatio, videlicet ut res illa dicatur esse definitum in loco, quæ licet non habeat in loco extensionem partium, intra certos tamen limites ita continetur, ut extra illud Vbi naturaliter esse non possit. Atque ita illa divisione fere coincidit cum divisione Vbi in corporale & spirituale, quæ duo membra esse specie diversa superioris ostendunt est.

Prima obiectio contra divisionem, eiusque solutio.

Sed obiiceatur quis potest nam punctum habet er- III. viam suum Vbi, in quo non est extensio partium, ^{Punctum} ut possit esse totum in toto, & totum in qualibet par- ^{au} circum- te, & tamen punctum non dicitur esse alicubi defini- scriptum sed potius circumscriptum. Respondeatur pri- ^{an definiti-} mo non oportere ut Vbi ipsius puncti in illa divisione ^{in loco} continetur, quia sicut Aristoteles dixit punctum ^{fis,} non esse in loco per se, sed per accidentem, & sicut punctum non est quantitas, sed principium quantitatis, ita nos dicere possumus punctum non habere Vbi, sed principium Vbi corporei. Vnde ultius dicitur, eo modo quo illud est Vbi, reduci ad circumscriptum, & in descriptione Vbi definitum subintelligendum etiam erit sub negatione extensionis partium, comprehendendi negationem essendi in loco per modum principii talis extensionis: quod alio modo dicitur esse indivisibile ut habens positionem in continuo.

Secunda obiectio & responso.

Dicitur rursus: intrinsecum Vbi substantia materialis, & accidentium erant materialium, præter quantitatem est diuisibile, ita ut ratione illius totum sit in toto, & pars in parte, & tamen ex se non est Vbi circumscriptum, nam hoc per se primo soli quantitatibus conuenit, & non alteri nisi ratione illius. Ad hoc duobus modis responderi potest, ut ad quatuor sit diuisio. Primo, omne Vbi ei materialis comprehendi sub Vbi circumscriptuo, quia licet ex se & per se non necessario habeat extensionem partium in ordine ad locum, sed ratione quantitatis, tamen ex natura sua postulat ut media quantitate habeat illa extensionem. Vnde Vbi circumscriptum subdistingui potest, nam vnum est per se tale ex via sua, seu ex na- Hhh tura

IV.

tura illius subiecti quod proxime afficit. Aliud vero est, quod non habet praedictam extensionem ex via sua, tamen apud eum est illam habere media quantitate. Et iuxta hanc interpretationem, si substantia materialis esset alicubi sine quantitate per diuinam potentiam, & absque nouo miraculo, haberet Vbi materia & circumscriptuum, quia licet secundum illum statim non necessario esset tota substantia in toto, & pars in parte spati ratione praesentiae seu Vbi quod tunc haberet, tamen natura sua semper postularet hunc modum essendi in loco media quantitate.

V.

Secundo dicere possumus, omne Vbi, praeter ilud quod est proprium quantitatis, pertinere ad modum essendi in loco, atque ita substantiam materiali dupliciter esse Vbi ad est, scilicet & definitivae, & circumscriptive. Non quatenus unum horum includitur in alio, sed per modos specie diversos, quorum unus per se & ratione sui conuenit tali substantiae, aliis per accidentem seu per aliud, nimirum per denominationem, & coniunctionem ad quantitatem: unde prior est inseparabilis substantia, quam posterior, ut patet in substantia materiali conservata sine quantitate. Quæ iuxta hanc interpretationem efficitur aliquid alicubi, & non circumscriptive. Et hic modus loquendi videtur magis accommodatus communis usui: nam res non dicitur esse circumscriptiva, nisi vel à superficie externa circumscrribatur, vel saltem circumscribi possit quantum est ex modo essendi alicubi, ut ultima sphaera, substantia autem carens quantitate, non ita esset alicubi: esset ergo praesens potius definitiva quam circumscriptiva. Unde cum dicitur in definitione essendi alicubi circumscriptiva quod sit totum in toto & pars in parte, subintelligendum est per se, & ex intrinseca necessitate talis praesentiae, atque ita conuenit soli Vbi quantitatu. Unde vterius Vbi definitivum sic condividum à circumscriptivo, non convertitur cum Vbi spirituali, sed potius subdiuidendum est, nam aliud est cui repugnat extensio partium, & hoc est immateriale, aliud vero cui non repugnat, quamvis ex se non necessario illam habeat, sed solum ratione a iuncte proprietatis. Et verum est eorum potest vterius dividendi in Vbi substantia vel accidentis, & ita erit perfecta diuisio.

Tertia obiectio disoluta.

VI.

Rursus vero obiecti potest, quia in mysterio Eucharistiae habet corpus Christi suam praesentiam quem respicit ad hoc prædicamentum, nam est quoddam accidens quatenus est quidam modus additus substantiae illius corporis, & non est alterius prædicamenti nisi huic, & tamen non continetur sub prædicta diuisione, quia nec secundum illam habet extensionem partium in ordine ad locum, nec etiam ei repugnat esse alibi, unde nec circumscriptiva est, nec definitiva. Sed hoc obiectio petet Theologicum dubium, quod à nobis late tractatum est in 3. tom. 3. par. disp. 4. 8. fest. 3. scilicet an Christus in Sacramento dicendus sit esse definitiva: Vbi diximus non operari illam praesentiam sub hac diuisione comprehendendi. Nihilominus tamen probabiliter credimus illam praesentiam directe & proprie pertinere ad hoc prædicamentum, quia si non pertineret, maxime quia est supernaturalis: hoc autem non obstat, quia etiam qualitates supernaturelles directe & pertinent ad prædicamentum qualitatis, quia cum finite sint, possunt habere vniuersam conuenientiam cum qualitatibus naturali ordinis, ita ergo proportionaliter censeo de illa praesentia. Quapropter ut diuisum & partitio totum ambitum huius prædicamentum comprehendant, oportet vel prætermittere partitionem praesentiae localis in naturalem & supernaturalem, & deinde naturalem diuidere in definitiuam & circumscriptiu-

mam. Vel certe, quod non incommoderet possit, posset definitiuam praesentia generaliter appellari omnis illa, quæ est absque extensione partium in spatio, seu qua res praesens est tota in toto, & tota in qualibet parte absque imminutate: & hæc diuidi vterius possit in eam, quæ est concretae substantiae vel supernaturalis, vel certe in eam, quæ natura sua est definita ad unum limitatum Vbi, & eam, quæ non habet ex se tantum limitationem, quamvis non insimilis: talis enim probabiliter existimari potest sacramentalis praesentia corporis Christi, ut latius in citato loco declarauit.

Quarta obiectio expeditur.

Quarto obiecti potest circa eandem diuisiōnem, quam Deus est etiam alicubi, cum sit vbi, & ramen, neque est circumscriptiva, nec definitiva. Verum hæc obiectio potius declarat partitionem illam optimè accommodari ad Vbi prædicamentale, nam Deus non est alicubi per aliquid Vbi pertinens ad hoc prædicamentum quia eius immensa praesentia non est accidentis, nec modus substantiae eius, sed omnino ipsam esse eius. Ethoc sensu negat Damascenus lib. i. c. 8. Deum esse in loco, prout, nimirum, esse in loco dicit aliquid prædicamentale vel finitum seu continentia intra ambitum alicuius spati determinata. Sic etiam Chrysostomus homil. ad Colos. dicit Deum nusquam efficiet, sit ubique. Et augustinus libr. 83. quæst. q. 20. Deus non alicubi est, quod enim alicubi est continetur loco, & lib. 8. Genes. ad liter. cap. 26. dicit Deum esse sine tempore ac loco, & lib. de essentia diuin. vocat Deum illocalem, quod veluti declarans serm. 8. de verbis Domini, ait, Deum non continetur in loco, & similia multa supra adduximus agentes de imminutate Dei.

Sitne dicta diuisio generis in species.

V. L'imo obiectum, quod illa diuisio non sit apta ad hoc prædicamentum constitutendum: quia non est unius generis, imo nec vniuersa, nihil enim est frequentius in ore sapientium, quam incorporela non esse in loco nisi equiuoco, ut patet ex D. Thomas 3. par. quæst. 52. art. 1. & quæst. 53. art. 1. ergo Vbi quod est commune incorporelibus, & corporebus: non potest esse genus. Respondebat iam supra dictum esse in proprietate & rigore sermonis aliud esse alicubi per extrinsecum Vbi, aliud vero esse in loco. Illa ergo locutio dici solet de esse in loco extrinseco: imo Diuus Thomas in priori loco citato expiisse declarat intelligi de esse in loco corporeo. Quo sensu sine dubio valde analogie dicitur de Angelo, & de corpore, quia in uno significat continentia loco per contactum quantitativum, in alio vero significat contingere locum contactu virtuali seu operatione: unde sicut quantitas vel contactus analogice dicitur de quantitate molis & virtutis, ita & esse in loco de illis duobus modis. At vero proprie diuisio de intrinsecum Vbi posset quidem illa locutio exponi de æquiuocatione rei seu generis, eo nimirum modo quo diuerterat laterare in genere æquiuocationis, aut quo corruptibile & incorruptibile dicuntur genere differre. Loquendo autem metaphysice seu logicis, revera est inter haec Vbi vniuersa conuenientia, quia utrum confert formaliter rei quam afficit, ut sit realiter praesens, a definite in certo spacio. Neque enim cur abstractio non possit communis genus à modo corporeo & incorporeo, quæ ac abstracti potest à substantia vel qualitate corporea & incorporea.

Rursus vero hinc inquireti poterat, an omnia Vbi corporum sint eiusdem speciei in hoc prædicamento, vel differentia pro diueritate corporum, aut pro diueritate situum vniuersi (& idem cum proportione quæ potest de incorporeis.) Sed haec quæstio jadis

phys-

Physicam pertinet, cum qua coniuncta est alia, animos locales corporum omnes sint eiusdem speciei, & ideo ab his questionibus nunc abstinemus. Probabilis tamen videtur omnia hæc Vbi esse eiusdem speciei, differreque solum, vel per respectus ordinis inter ipsa corpora seu partes eiusdem corporis, quomodo unum corpus dicitur esse sursum, aliud deorsum, vel per respectus ad subiectum, quomodo dicitur locus superior vel inferior esse naturalis vel violentus.

De proprietatibus ipsius Vbi.

x. Ultimo facile etiam est ex dictis proprietates ipsius Vbi colligere. Quarum prima ac principia est quod sit immobile: quam in superioribus declaratum relinquimus. Et ex ibidem dictis colligere licet, sicut omne Vbi immutabile est secundum locum, ita est conuersus omne Vbi esse corruptibile, quantum est de se, quia ita ipsum est immutabile, ut semper sit in subiecto mutabile: per mutationem autem localem subiecti corruptitur ipsum Vbi. Et radix huius est, quia omne subiectum Vbi, habet finitum, & limitatum Vbi, & inde prouenit ut mutare illud possit & consequenter ut ipsum Vbi possit corrupti-

xii. Aha duas proprietates signant Gilbert, Albert, & alii, negantias, & fere communes exteris praedicationis extra qualitatem, nimis non posse intendi nec remitti, & non habere contrarium. Et in priori nulla est difficultas, quia in illo modo presentis nulla est latitudo quoad intensionem: quoad extentionem vero in vniuersum fere dici potest, omnem Vbi habere, et latitudinem, & suscipere magis vel minus, ut satis in superioribus declaratum est, tam in loco corporum quam spirituum. Dico autem fere, quia excipi potest locus indivisiibilis, vel puncti vel quem angelus habere potest per presentiam ad solum punctum, iuxta probabilem opinionem. Sed non oportet exceptionem addere, quia hoc ipsum Vbi indivisiibile, est suo modo principium Vbi extensi per spatium, & ita sub illo continetur.

Vbi quoque invenimus, etiam ut distinguitur ab oppositione priuata, etiam ut distinguitur ab oppositione contraria. Aliam esse propriissimam, quæ versatur inter formas sub eodem genere maxime distantes, aliam vero esse minus propriam, quæ reperitur inter terminos aliquis laitudinis, quatenus ab uno ad alium successive potest transitus fieri quomodo in augmentatione minor & major quantitas censentur termini contrarii, & in intensione gradus remissus & intensus. Quando ergo certa contrarietas dicuntur proprietates Vbi, intelligendum est de priori & propriissima contrarietate, & ita est res clara, præsertim cum dictum sit, omnia Vbi, quæ naturaliter possunt afficiere idem subiectum, esse eiusdem speciei. At vero posterior contrarietas inter Vbi reputatur, nam motus localis est propriissimus motus: omnino autem motus sit inter terminos positivos & contrarios, saltem illo modo, ut patet ex Aristot. libr. 5. Phys. c. 2. text. 10. ergo terminus per se motus localis habet aliun sibi contrarium: terminus autem primarius ac per se motus localis est ipsum Vbi, ut supra ostensum est, & idem Arist. docet supra c. 1. ergo Vbi habet contrarium, saltem illo posteriori modo. Quæ contrarietas in hoc solum consistit, quod unum Vbi formaliter repugnat alteri & interea est quædā latitudo spati, in qua extrema Vbi hanc habent oppositionem, quod dum ab uno recedit, ad aliud acceditur, & è conuerso. Qui modus oppositionis inueniri potest etiam inter ea quæ sunt eiusdem speciei, ut ex dictis constat. Hic autem insinuabit se quæstio, an inter plura Vbi, præsertim corporalia tantum sit repugnancia, ut nec per potentiam Dei absolutam possint similesse in eodem subiecto, quod est quæ-

Tom. II. Metaphys.

ere, an omnino repugnet idem corpus esse simul in rnobis locis, sed hanc questionem fuse tractau in tom. 3. tertie partis.

DISPUTATIO LII.

De situ.

Situs propinquissime adiacet & conuenit cum ipso Vbi, & ideo presens disputatio conuenienter precedenti disputationi succedit, quam breuissime expediemus, quia ut ex discursu eius constabit, hoc genus nisi rei addit superioribus, sed quandam praedicamentalem denominationem, quæ breuissime explicari potest.

SECTIO I.

Quidnam situs, & quomodo ab Vbi differt.

Difficile sane est explicare quidnam situs sit, ita ut diuersum genus entia à reliquo constituere possit. Vox enim situs tribus modis accipi posse videtur. Primo ut significat generatum locum illum extrinsecum in quo res sita est, qui non est forma vel accidentis rei, sed quasi sustentaculum eius, ut si dicas portionem terræ, in qua arbor plantata est, esse situm eius, & sic per se notum videatur situm non constituisse prædicamentum. Secundo significare potest quandam relationem ordinis, ut esse sursum vel deorsum, aut in priori, vel posteriori loco, seu in digniori, vel minus digno, quæ relatio quando realis est, ad prædicamentum Ad aliquid spectat. Tertio modo significat positionem partium in ordine ad locum: & in hac significatione censetur constituisse hoc prædicamentum, eandem tamen difficultatem habet, quia in hac etiam positione nihil intervenire videatur quod ad alia prædicamenta non pertineat, quia in positione partium in ordine ad locum aut consideratur Vbi vniuersusque pars, & hoc non est nisi partiale Vbi totius, unde ad idem prædicamentum reducitur tanquam quid incompletum: aut consideratur respectus, qui inde consurgit inter partes ipsas, & ille pertinet ad prædicamentum relationis: vel consideratur integrum dispositio subiecti, quæ ex partibus sic situatis confurgit, & illa dispositio vel nihil est, nisi integrum Vbi totius, vel ad summum addit figuram quandam ipsiusmet Vbi ad prædicamentum qualitatis pertinentem. Nihil ergo noui apparet quod possit esse situs. Et confirmatur, nam duplex est positio partium quantitatuarum: una dicitur esse in toto secundum se seu in ordine ad se, ut patet ex Aristotele in Prædicament. de quantitat. quæ in hoc consistit, quod in ipso toto quædam partes sunt extrema, & quædam intermedia, & quædam consideratur ut centrum aliarum, ac denique una post alias in toto ipso: alia vero est positio partium in ordine ad locum, quæ consistit in simili coordinatione earum secundum Vbi intrinsecum, nam extrinsecus locus non est simpliciter necessarius ad hanc partium positionem. Sed prior positio partium non addit supra quantitatatem nisi relationem partium, & ideo secundum id quod est absolutum, ad idem prædicamentum quantitaris pertinet: ergo eadem proportione situs preter relations nihil aliud dicere potest, quam ipsum Vbi.

Prima sententia quod situs sit denominatio ex-trinseca, retinetur.

In hoc prædicamento explicando non habet locum sola denominatio intrinseca, in qua aliquip ponunt omnes rationes sex posteriorum prædicamentorum: quam sensu generaliter tractat, & late defendit Fonseca s. Metaphys. ca. 15. quæst. 7. nihil

II.

Hab. 2 tamen